

МОЛОДИЙ КОМУНАР

ІМ. П.І. ШУБЕРТОВСЬКОГО

Виходить з 3 грудня 1939 р.

№ 9 (4142).

СУБОТА

2 БЕРЕЗНЯ 1991 р.

Ціна 30 + 2 коп.
(передплатою — 13 год.)

ГАЗЕТА КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ КОМСОМОЛЬСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Зійшов туман. Розпуклася на гілці
Найперша брунька.

А найперший шпак
Вернувся з вирію і по такій мандрівці
Розкажує шпачисі, небу й білці
Про те і се.

Про все — і так, і сяк...
Замовкне враз,

та починає знову —
Про поле й гай...
Пташиний грай...

А там, дивись — гай-гай! —
Про референдум і перебудову!

С. ПЕТРЕНКО.

Фото В. ГРИБА і Ю. ДЕРУЖИНСЬКОГО.

звертаємо
вашу увагу:

Готовність до всього — не так погано. Втіха мала, але 5% — це і 32 коп.

за примірник «МК»... Кріпимся! — 3 СТОР.

Дифтерія — серед нас. Не слід потерпати від лінощів, варто піти до поліклініки, якщо «просто» заболіло горло—3 СТОР.

До 120-річчя з дня народження Лесі Українки, українська діаспора у ча-

сі, поезії — «Україніка» (5 СТОР.).

Нарис про Г. Гнатюка — 6—7 СТОР.

Начальник карного розшуку УВС В. І. Литвиненко не Шерлок Холмс, але... — 8 СТОР.

Дев'ята сторінка — тест на міцні нерви.

Оголошення, секрети вічної молодості, поради — 10—12 СТОР.

БЮРО ОБКОМУ КОМСОМОЛУ

відбулось у середу. Розглянуто такі питання:

Про роботу комітету комсомолу області по профілактиці правопорушень серед молоді і не повнолітніх.

Про роботу комітету комсомолу області, рад воїнів - інтернаціоналістів по написанню розділу обласної книги Пам'яті воїнів-інтернаціоналістів, які загинули в Афганістані.

Про редакційну газету «Молодий комуніст», а також — форму контракту з журналістами редакції.

Про обласний конкурс «Джерела» на краще змальовання народних свят, традицій, обрядів, промислів і символів, який проводиться разом з газетою «Молодий комуніст».

З усіх питань прийнято відповідні постанови.

У Ленінграді відкрився перший у нашій країні приватний магазин. Володарем його став колишній моряк, доволі молодий за віком, який за роки плавання відвідав не одну зарубіжну країну і на власні очі переконався що саме приватні магазини «роблять там погоду».

Ленінградський перестанок поїзду не перенасичений товарами (пропонується в основному парфуми), однак його господар настроєний оптимістично. Цілком можливо, що незабаром у нього з'являться послідовники: ще кілька десятків міських магазинів знаходяться зараз на оренді з правом подальшого винупу.

Дивна, на наш погляд, проблема виникла в Угорщині: там не знають, як позбавитись надвиробництва молока і свинини. Аби справитись з цими «труднощами», міністерство землеробства вирішило запропонувати виробникам м'яса, які зменшать забій свиней, а також тим селянам, котрі протягом трьох років знизать надой від однієї корови до 4500 літрів на рік, разову компенсацію в розмірі 10 тисяч форинтів. Надальш угорський уряд планує розв'язати цю проблему за рахунок збільшення експорту.

Одне з китайських підприємств почало випускати сейфи нової конструкції, які на вигляд нічим не відрізняються від звичайних, однак мають «секрет» усередині. Якщо хтось захоче зламати сейф або відкрити його відминою, відразу спрацює сирена і спеціальний захисний пристрій, котрий хапає злодія за руку і міцно тримає його. Думається, що винахід користуватиметься великим попитом не тільки в Китаї, а й за кордоном: злодіїв у світі, на жаль, не меншає.

У Дніпропетровській області вперше на Україні відкрито родовище золота. Окремі ділянки з підвищеним вмістом цього коштовного металу геологи знайшли на річці Сурі. Глибина залягання 60—70 метрів. Подібні родовища успішно експлуатуються в Західній Австралії та Південній Африці.

Закінчився аукціон, на якому була продана велика партія побутової електроніки і відеотехніки, одержаною головою Мосради Гаврилом Поповим під час його недавнього візиту до Японії. Виторг від продажу першокласної техніки склав близько 12 мільйонів маркованих. Він буде перерахований у Фонд соціального захисту населення міста Москви.

ЧОМУ МИ ДИВИМОСЯ НЕ В ОДИН БІК?

Західна і Східна Україна. Ця гостра тема була висунута на чергове засідання громадсько-політичного клубу «Перевесло».

— Якоюсь так сталося, що ми не дивимось в одному напрямку, як єдиний народ, — сказав у вступному слові декан факультету іноземних мов Кіровоградського педінституту В. М. Бабич, — а дивимось один на одного.

Невелику доповідь про історичний шлях розвитку стосунків між Сходом і Заходом України зробила вчителька історії міської СШ № 5 І. Федорова. Доцент педінституту З. Круть у своєму вступі процитував уривки з «Щоденника» О. Довженка та спогади А. Дімарова про Західну Україну.

Схвильованим був виступ заступника директора обласного музично-драматичного театру В. Требенна. Він розповів про минулорічні гастролі, які їхній театр провів у Дрогобичі. Те, що вони там побачили і почули, глибоко вразило, примусило по-іншому подивитися на Західну Україну. Прагнення до національного відродження, висока культура, стремління до єдності з східними українцями — про це говорив виступаючий.

— Дуже важко було мені перебороти той психологічний бар'єр, який існував, — сказала студентка філологічного факультету педінституту Г. Степанюк. Вона родом з Тернопільщини. Дівчина з дитинства одержувала виховання в українському патріотичному дусі, з першого класу Галина знала гімн України «Ще не вмерла України». Тож, як вона сказала, дойти нелегко було знайти спільну мову з ровесниками, що виростили під девізом: «Союз нерушимий республік свободних...».

Лейтмотивом всіх виступів були слова: «Ми сини однієї матері України, тож в ім'я її життя і процвітання мусимо єднатися».

Наш кор.

Ні, це не в Штатах чи Англії. На Кіровоградщині. Відин, правда, теж не з-за горба — наш, вітчизняний. Такий подарунок війнам до Дня Радянської Армії від комсомольців області вручив перший секретар ОК ЛКСМУ (МДС) Сергій Снопков.

А взагалі, на зустрічі, яка відбулась напередодні 23-го лютого, було багато подарунків, теплих слів. Відмінники військової і політичної підготовки прийшли привітати секретаря, завідувачі відділами обкому комсомолу, представники комсомольських організацій міста, працівники обкому Компартії України І. О. Шевченко.

Це вже традиція. Тісний зв'язок між комсомольськими організаціями у військових частинах і обласним, міським комітетами комсомолу існує здавна.

Влада і армія

У МІСЬКОМУ ПАРЛАМЕНТІ

Я сказала про це жартом: чи не військовий переворот затівають Мухін з Перевозником. Щось не пригадується мені, щоб раніше передостанній тиждень у лютому був таким «армійським» для нашого міста. Місцева влада вирішила продемонструвати свою єдність з армією в період для Збройних Сил не дуже привітний. Однак мій жарт повернувся до мене з іншого боку вже у вигляді такої собі обесвіської (одна баба сказала) чутки: ви нічого не чули про військовий переворот? Розреховую на ваше почуття гумору, шановні кіровоградці, хоч військовими переворотами, що правда то правда, сьогодні нікого не здивуєш. Ними залякують з найвищих державних трибун.

А тепер давайте серйозно. З армією у нас зараз не все просто. Вона стає мішенню для зведення рахунків, забганкою в руках політиків. Солдати, що навічно залишилися в полях за сонною Віслою, не світ, виявляється, врятували від коричневої чуми, а були окупантами. Мене глибоко вразили слова літнього пражанина, що став на захист танка-пам'ятника, звернені до радянського кореспондента: «Це ми ваші помилки виправляємо». Є інформація для роздумів, земляки. І тому ініціатива керівників міста широко відзначити день 23 лютого заслуговує особливої підтримки. Послухаємо заступника голови міської Ради А. В. Перевозника: «Так було замислено. Ми не хотіли відбутися черговою лекцією на честь армійського свята. Власне, це свято не тільки солдат, матросів, старшин і офіцерів, усі потенційні захисники своєї Вітчизни. Протягом рідко депутатський корпус міської Ради зустрічається з воїнами кіровоградського гарнізону. Знайомилися з їхнім життям, проблемами, куштували солдатської каші. Одну із наших зустрічей знімали республіканське телебачення. Треба сказати, на нашу ініціативу відгукнулися майже всі держодні обранці, до яких ми зверталися. Вважаю, що такі контакти з армією дорожче будь-яких інших джерел знайомства з життям солдатським».

«У цьому році, — сказав мені один з військових керівників міста, — армійське свято запам'яталося. Принаймні можна сподіватися, що певна частина городян,

яка знаходиться у полоні «демократизації», зрозуміє, що таке армія, як то нерозумно цілити в неї демагогією».

Я не знаю, чи зрозуміють городяни, але хочу сказати й таке. Деяка частина депутатського корпусу, що прийшла у парламент міста на хвилі гострої критики існуючої системи, ще зовсім недавно хизувалася своїм нігілізмом стосовно армії, — а сьогодні депутати і військові знаходять спільну мову, переконуються, що кожен із них — громадянин тої великої країни, що нині потрапила в таку скруту. І, виявляється, радості і бід у них спільні.

«У нас завжди були добрі стосунки із військовими», — сказав на зустрічі у міській Раді мер міста. Справді, наше місто виникло у цих степах як маленьке військово-поселення і з тих пір військової відігравало велику роль в історії Єлисаветграда. Ось ці теплі зустрічі депутатів з військовими — то скоріше повернення забутих традицій. Мені б хотілося, щоб і військові більше цікавилися життям міста. Тоді можливо б не виникло ніяких істерик з приводу можливих БТР-ів на його вулицях.

Втім, на зустрічі у міській Раді, де зібралася відмінники бойової і політичної підготовки, я відчувала насамперед зацікавленість з боку полковників і сержантів міськими проблемами. Турбувала військових і молодіжна політика, відсутність достатньої виховної роботи. До речі, дуже слушні думки висловили прапорщик В. В. Годва з приводу того, що між армією і комсомолом сьогодні послабилися зв'язки. Сподіваємось, до цих слів прислухаються комсомольські ватажки міста й області».

Сепаратистські тенденції стосовно армії не так легко подолати, особливо ж під впливом Декларації про суверенітет України, яка не заперечує можливостей для республіки мати власну армію. Та навіщо нам армія? Невідомо, як складеться доля Союзу після 17 березня, але армія повинна бути союзною. Ми живемо в такий катастрофічно-важкий час. Хто знає, який Саддам Хусейн прийде до влади на хвилі оголошеного республіканського суверенітету.

В. ЛЕВОЧКО, оглядач «МК».

КЕРОВАНА ХВОРОБА «ЗБУНТУВАЛАСЯ»

ХТО В ЦЬОМУ ВИНЕН?

Днями республіканське радіо передало інтерв'ю з одним із керівників Міністерства охорони здоров'я республіки, який назвав нішіню ситуацію із захворюваннями дифтерією епідеміологічним вибухом. Наведені ним цифри вражають: 135 хворих, з них 101 — дорослий і 34 — діти (на день виходу газети дані можуть змінитися). Є й більш сумна статистика: дев'ять чоловік уже померло, з них — двоє дітей.

Враховуючи те, що дифтерія — хвороба керована, тобто її можна запобігти, якщо дотримуватись всіх необхідних вимог, нішіня ситуація, за думкою лікарів, повністю на нашій з вами совісті. Чому це так, послухаємо завідувачого епідеміологічним відділом обласної санепідемстанції Антона Онкійовича ТИЩЕНКА:

— Все почалося здавалось би з дрібниці. Все почалося з того, що кілька років тому в «Комсомольській правді» з'явилася невелика стаття «Ну подумаєш, укол...», де автор (не спеціаліст, зауважте) «ошелешив» читачів новиною: виявляється щеплення вакциною АКДС — шкідливі. Інформація, вміщена в газеті, вимагала ретельної перевірки спеціалістами, однак свою «чорну» справу вона зробила — батьки стали відмовлятися від життєво необхідних їхнім дітям щеплень.

— Значить, в усьому винна преса! — Вакцина АКДС, яка тричі вводиться дітям до року, потім ще через два роки, потім — у школі і т. д., допомагає їхньому організму захищатись від дифтерії, коклюшу, стовбняка. Завдяки щепленням у дітей виробляється імунітет проти збудників цих хвороб і навіть якщо хтось із них захворіє, то важких форм практично не буває — хвороба переноситься доволі легко.

Якщо ж дитину цього позбавити, вона лишається практично беззахисною перед лавиною всіляких інфекційних збудників. Це в той час, коли ми й так добре знаємо, що доводиться їсти-пити, чим дихати. Батьки, самі того не розуміючи, чинять дитині зло, вважаючи, що, відмовившись від щеплення, врятують її від нав'язливих лікарських вимог. А інфекція, як відомо, долася того, хто не має ніякої змоги з нею боротись. Тому й з'ясується, що майже всі хворі — це ті діти та дорослі, які або зовсім не прищеплювались, або робили це несистематично. От і акришуйте — винна преса чи не винна.

— Антоне Онкійовичу, як можна людини, припустимо, без допомоги лікаря, з'ясувати, що у неї, напевне, дифтерія. Які основні ознаки цієї хвороби?

— Без допомоги лікаря ніяк. Дифтерія — це хвороба, яка не має якихось особливих

ознак. Все починається з того, що заболіло горло. Що відповідно супроводжується високою температурою, поганим самопочуттям. Це може бути звичайна ангіна, а може бути й дифтерія, якщо на взятому з горла мазку бактеріологія виявить дифтерійну паличку. Однак результати аналізу бувають готовими через 4—5 днів, а людині може стати погано вже на самому початку. У такому випадку хворого необхідно госпіталізувати і вже в умовах стаціонару надавати необхідну допомогу. Якщо за нею звернутись надто пізно, навіть медицина може виявитись безсилою: дифтерійна паличка виділяє сильну отруту, яка негативно впливає на роботу будь-якого органу людського організму. Найбільше страждає серце (отрута вражає серцевий м'яз, що призводить до міокардиту — запалення цього м'яза) та центральна нервова система.

— У переданій по республіканському радіо інформації серед обласней, де згадана хвороба вже «знайшла» своїх жертв, називалась і наша. Яка ситуація сьогодні?

— На даний час дифтерією захворіло троє жителів області: один з Олександрії, двоє — з Олександрійського району. Найпершою захворіла 24-річна жінка із села Пахарівки. 19 січня вона разом з матір'ю, сестрою і півторарічним сином поїхала до родичів у гості на Волинь. Там вони побували у різних селах у багатьох сім'ях. З 24 на 25 січня у жінки заболіло горло. Вирішили їхати додому. Встигли добратись тільки до Ковеля: там жінці стало так погано, що її негайно госпіталізували. Як телефонували нам волинські колеги, спочатку стан нашої землячки навіть поліпшився і всі надіялись на выздоровлення. Однак, на жаль, сталося найгірше — маленький хлопчик залишився сиротою. Після того, як районними лікарями були обстежені сусіди, знайомі, родичі, школярі місцевої школи (тобто всі ті, хто міг якийсь контактувати із цією жінкою), з'ясувалось, що її мати, сестра і дитина були вірусносійками дифтерії, а значить, могли заразити й інших. Доречно нагадати, що інкубаційний період (час від дня зараження до дня захворювання) розвитку хвороби триває 5—7 днів. Отже, де «піймала» цю злочасну паличку жінка — вдома, в поїзді, у гостях — невідомо, тому так необхідно було обстежити всіх, хто мав хоч якісь контакти з нею.

31 січня це одна сім'я із Добродієвки — чоловік і дружина (маленьку дитину залишили знайомим) поїхали у гості — знову ж таки на Волинь. Теж їздили по багаточисельних родичах, навіть у сусідні білоруські села навідувались, а 3 лютого 20-річний чоловік був відправлений у лікарню. Бактеріологія підтвердила: знайдена дифтерійна паличка. За-

раз, як повідомляють з Волині, йому вже краще, чоловік видужує.

І останній (хай би він і був останнім!) випадок трапився вже на території нашої області, у Світловодську. Там майбутній хворий з 30 січня по 9 лютого перебував у КПЗ. В число він захворів і був відпущений додому. Однак в Олександрію повернувся не відразу — гостював у Світловодському районі. Коли прийшов додому (а живе він в багатопверховому сімейному гуртожитку), теж спочатку до лікаря не звернувся. Аж через кілька днів пішов у поліклініку... Скільки довелось після цього обстежити людей, важко навіть сказати. Обстежували і тих, хто живе у гуртожитку, і родичів, і тих, хто сидів із цим чоловіком в КПЗ. Ретельну перевірку пройшли й світловодські міліціонери. Ось якого клопоту може наробити одна людина, якщо вона нехтує елементарним правилом: захворів — іди в поліклініку.

— І останнє питання. Що треба робити для того, аби уникнути цієї хвороби, якось захиститись від неї?

— Найперше і найголовніше — ні в якому разі не відмовляйтесь від щеплень. Звичайно, кожній дитині вони призначаються індивідуально — після ретельного обстеження і дозволу педіатра. Якщо щеплення (повторне) робиться в дитсадку — медсестра зобов'язана заздалегідь повідомити про це батьків: поперше, аби вони просто знали про нього, а по-друге, — стежили вдома за самопочуттям дитини: кожний дитячий організм реагує на щеплення по-різному і навіть при дотриманні всіх умов його проведення можуть бути ускладнення.

Але щеплення потрібні не тільки дітям, їм потребують і дорослі — наш організм вимагає періодичного підсилення імунітету. Зважаючи на нішіню ситуацію, рекомендував би людям, які вже й забули, коли прищеплювались, не вважати це таким дріб'язком. Інколи подібні дріб'язки коштують життя.

Ну, а якщо у вас заболіло горло, вам треба до лікаря. І негайно...

Інтерв'ю взяла О. ПИЛИПЕНКО.

ВІД АВТОРА: Довго думала, чи варто згадувати даний факт чи ні. Вирішила, що варто. Пам'ятає, на початку інтерв'ю згадувалось про невелику статтю в «Комсомольській правді». Після неї на сторінках центральної газети розгорнулось бурхливе обговорення порушеної проблеми. Висловлювались і за, і проти. Так от, в одного з тих, хто був протитяжко захворіла дитина. Дифтерією. Лікарі зробили все можливе — і дитина видужала. Не обійшлося без введення протидифтерійної сироватки. «Ну подумаєш, укол...».

Сьогодні нас уже не здивуєш нічим. Ні заморськими «мерседесами» на кіровоградських вулицях, ні чобітками за вісім сотень у комерційних магазинах. Навіть відсутність у магазинах, аптеках, лікарнях необхідного сприймається мимі набагато спокійніше, аніж це було на самому початку. Час зараз такий — людина звикає до всього.

Саме тому, хай невелике, та все ж офіційне підвищення цін з середини лютого наші земляки сприйняли порівняно спокійно — можна сказати, з розумінням ситуації. Бо що ті 5 процентів, введені сьогодні як податок з продажу, коли з високих трибун уже пообіцяли: підвищення цін неминуче, не менше, ніж на 60 процентів. Так що 5 процентів — тільки початок.

Отже, про умови цього оподаткування та інші його особливості розповідає сьогодні нашим читачам начальник обласної державної податкової інспекції Володимир Пилипович КОМПАНІЄЦЬ:

— Почнемо, мабуть, з того, що інформація про президентський Указ, де йшлося про німнішній 5-процентний податок з продажу, з'явилась у пресі, на радіо й телебаченні ще на початку року. Так що люди, в принципі, про це вже знали, однак тільки тепер, згідно з постановою Верховної Ради УРСР від 11 лютого ц. р. та Положенням про порядок нарахування і сплати

податку з продажу (затвердженого постановою Кабінету Міністрів СРСР від 31 січня ц. р.) п'яти-процентна надбавка одержала законне право на своє існування. За цим Положенням платниками податку з продажу є будь-які підприємства, об'єднання, організації, незалежно від їх відомчої належності (в т. ч. зовнішньоекономічні організації

ських, технологічних, глибокого буріння, проектно-пошукових та інших), а також платників послуг (побутових, комунальних, орендних), (орендна плата, котру сплачують орендарі підприємства за використання ними державних підприємств податком з продажу не обкладається), транспортних, аудиторських, рекламних, інформаційних, інноваційних, по-

5-процентного податку від суми покупки. При продажу проїзних документів у міжнародному залізничному сполученні цим податком обкладається вартість квитків, провозу багажу і товаробагажу тільки по території СРСР і повністю звільняється виручка від продажу плацкарт.

Згідно з урядовими документами передбачається, що деякі види товарів і послуг звільняються від сплати податку з продажу. Це:

спортивними, культурно-освітніми установами і кінотеатрами (кіноустановами);

е) реалізація путівок в санаторно-курортні установи Всесоюзної Конфедерації Профспілок СРСР, які купуються за рахунок коштів соціального страхування.

Крім цього, республіканські уряди можуть встановлювати додаткові пільги щодо податку з продажу на соціально значущі товари народного споживання.

експлуатацією будівель та приміщень (РЕДИ, ЖЕД та ін.), а також наданням комунальних і прерівених до них послуг, повинні повідомити населення про збільшення, починаючи з 1 лютого 1991 р., плати за житлові (найм та оренда житлових приміщень та ін.), комунальні (опалення, гаряче та холодне водопостачання, каналізація, газо- та енергопостачання, очищення вигрібних ям та ін.) і прив'язані до них (абонементне обслуговування радіоточок, те-

ТІЛЬКИ ПОЧАТОК...

а) реалізація населенню лікарських засобів і виробів медичного призначення, товарів спеціального призначення для інвалідів та престарілих;

б) надання послуг міським пасажирським транспортом (крім таксі), а також послуг по перевезеннях пасажирів у приміському сполученні морським, річковим, залізничним та автомобільним транспортом;

в) реалізація товарів та послуг на експорт, коштовних металів і каменів — у державний фонд;

г) надання послуг по догляду за дітьми, хворими і престарілими, а також надання ритуальних послуг похоронними бюро, кладовищами, крематоріями;

д) реалізація квитків театральні - видовищними,

При наданні платних послуг, у яких вартість товарів, матеріалів, запасних частин та інших виробів (без збільшення на суму податку з продажу) входить у прейскурантну вартість послуг, а також у випадку виконання послуг без оформлення квитанції при договірних формах організації праці із замовника береться вартість послуг, збільшена на 5-процентний податок. Виручка від реалізації послуг по ремонту і технічному обслуговуванню побутової радіоелектронної апаратури, а також побутових машин і приладів у період гарантійного строку їх експлуатації, включаючи вартість запасних частин і деталей, податком з продажу не обкладається.

Підприємства й організації, котрі займаються

левизорів, технічне обслуговування телеантен та ін.) послуги.

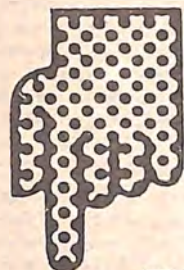
І насамкінець хочу наголосити, що згідно з постановою республіканського уряду у нашій області залишаються всі 70 процентів відрахувань від суми надходжень податку з продажу (30 процентів йде в союзний бюджет).

Ці гроші будуть розподілені між місцевими бюджетами всіх рівнів і направлятимуться на передбачені ними видатки: фінансування соціальних програм, куди входять освіта, соціалізація, охорона здоров'я та ін. і народногосподарського комплексу — капітальне будівництво, житлово-комунальне господарство, компенсаційні виплати між оптовими й роздрібними цінами.

ФАКТ
І КОМЕНТАР

СХАМЕНІМОСЯ!

Без озону не страшно. А з цезієм?

Через рік після Чорнобильської катастрофи попалася мені в книгарні 10-копійчана брошура «Радиационная обстановка и ее социально-психологические аспекты». Автор В. П. Антонов, начальник управління Міністерства охорони здоров'я УРСР, лікар-радіолог, через гірлянди цифр, діаграм, аббревіатур і посилань на вчені авторитети (в основному англійського походження) на 47 сторінках переконував читача: медико-біологічні наслідки вибуху прип'ятівського реактора не такі вже страшні. Куди небезпечніші радіофобія, тобто страх перед радіацією, мутагенний вплив деяких хімічних сполук, обмеження себе у вітамінах.

Я себе не обмежувала: влітку (1987-го), попавши на шляху до Києва у Вільнюс у «п'ятсот веселий» поїзд (без ресторана), на станції купувала у овруцьких та могиливських бабусь малосольні огірочки та білі черешні. А кругом стояв «рудий ліс» — третина дерев у посадках мали непадаюче коричневе листя. Але згадувала почерпнуті з брошури страшні цифри природного фону в індійському штаті Керала (куди тому Чорнобилю, а живуть же люди і не мруть) і без остраху ковтала духмяні ягоди мало не з кісточками.

Потім прийшли гласність, викриття тих, хто приховував масштаби біди, переселення, фільм «Мікрофон», телевізійні кадри зони, виступи Яворівського, чорнобильська депутатська комісія... і скільки людей, подумалося, вже п'ять років їдять лише такі черешні, бо інших не мають?

А от недавно в «Літературній газеті» звернула увагу на невелику статтю доктора фізико-математичних наук Роботнова під показовим заголовком — «Чорнобильський психоз» і під не менш показовою рубри-

кою — «Екопристрасті й екоміфи». Автор намагається ці пристрасті погасити такими тезами: в ядерній катастрофі незрівнянно страшніше, ніж радіоактивні опади — миттєве опромінення, якого в Чорнобилі практично не було. Радіологи-ветерани після катастрофи не панікували, бо знали: ще в 40—50-х роках на комбінатах і полігонах світилося й зашкалювало ще не так, і ніхто їх не зупиняв. Додам: пасажир літака за рахунок космічного опромінення при перельоті з Європи до Америки (куди возили на лікування чорнобильських дітей) одержує річну польську дозу... Вчений називає місце, які, на його думку, душоубки — не рівнятися Чорнобилю: Маріуполь, Запоріжжя, Челябінська область, Стерлітамак, Усть-Каменогорськ, солоні бурі і отруєна вода Аралу. В сотні разів жальвішим од Чорнобиля за віддаленими наслідками автор статті вважає щедро вгодовані хімією узбецькі бавовникові поля.

До цього списку можна додати Дніпродзержинськ (димові хвости всіх кольорів райдуги), Кривий Ріг («віковичний» червоний пил навіть на пелюстках свіжих квітів), Комунарськ (годину їдеш — ні травинки, одна арматура). Хто побачив — не забуде... Але цих «зон» так багато, що з кожної людей не виселиш. Загалом же нетипова для сьогоднішньої публікації про Чорнобиль мене дуже стурбувала. Наша свідомість звикла до маятникового коливання думок. То в Чорнобилі була тільки божа благодать, краще, ніж до аварії, то треба виселяти пів-України і дніпровську воду пити боронь боже. І раптом — знову аргументація 1987-го року. Що це — повернення до рожевих окулярів? Чи через занадто чорні скельця ми дивилися на Чорнобиль (і взагалі на

життя) останнім часом? А скоріше всього — люди стільки років вірили кожному друкованому слову; потім відкрилося, що їх дурили і тепер не вірять нікому. А тим часом рвуть бомбами лід на Прип'яті, саркофагові деякі вчені дають життя ще років шість, академік Гродзінський через усі рупори закликає їсти буряки проти радіації...

Куди з більшою довірою сприймається стаття в тому ж номері «ЛГ» (6.02.91) «Ця страшна озонна дірка» — незважаючи на назву, досить оптимістична. Пам'ятаєте паніку, викликану появою в атмосфері над Антарктидою озонних дірок? Озон, мовляв, поїдається фреонами, якими заправлені мільйони холодильників і мільярди балончиків з дезодорантом. І через пробіни в повітряній оболонці Землі на нас із Всесвіту таке шурує? Троє авторів (фізик, хімік, географ) пишуть, що озон (формула O₃) утворюється з кисню при впливі на нього ультрафіолетових променів Сонця. Оскільки над Південним полюсом довго стоїть полярна ніч, відповідно в темряві ніякого озону не виникне. А піднімається поступово сонечко, дірка мало-помалу закривається і до жовтня (що відповідає нашому квітню) щезає зовсім.

До всього автори стверджують, що через мізерну кількість в атмосфері озон жодної захисної ролі не відіграє. Зникни він зовсім — нічого не зміниться.

Звучить переконливіше, ніж про Чорнобиль, чи не так? Мабуть, тому, що пояснення щодо озону випливає з курсу неорганічної хімії середньої школи, а радіологія для абсолютної більшості людей — таємниця за сімома печатками...

Н. ДАНИЛЕНКО.

НА ЖАЛЬ, ЇЇ ДАЮТЬ ЛИШЕ ПРИВАТНІ СТОМАТКАБІНЕТИ

І НОЗЕМЦІ, які цікавляться нашою країною, люблять говорити, що у СРСР не лише непрогнозоване майбутнє, а й незвичайне минуле. І, справді, метаморфози нашого життя фантастичні. Хто б ще недавно міг подумати про добровільний вихід члена, Політбюро з партії або про критику Комітету державної безпеки з боку його колишнього працівника, та ще й у ранзі генерала? Чи, скажімо, як співвіднести курс демократизації всіх сфер суспільного життя

Незважаючи ні на що, він пішов працювати за фахом, адже двадцять років стажу про щось таки свідчать. На цей раз зайнявся індивідуальною практикою, але вже на легальних умовах. «Я співчуваю тим колегам, які працюють неофіційно», — жартує Олександр Рафаїлович.

Уклавши договір з дирекцією готелю «Турист», лікар отримав у своє розпорядження приміщення. Організував рекламу, обладнав власним коштом кабі-

у нас він наступає з деяким запізненням. Та й сьогодні Олександр Рафаїлович не впевнений у завтрашньому дні. Хто знає, які плани там, зверху?

...Відверто кажучи, я з недоволю поставився до реклами, яка сповіщала про те, що на другому поверсі готелю «Турист» працює платний стоматологічний кабінет, де дають стопроцентну гарантію видалення зуба без болю. Однак, біда заставить — нікуди не дінешся.

Стопроцентна ГАРАНТІЯ

і танки на вулицях міст, про що в демократичні застійні часи годі було й думати.

Але — це все політика, нескінченна гра у високих сферах. Однак зміни в житті простих людей часто бувають не менш карколомними.

Ось приклад.

...У 1986 році за рішенням Кіровського райнарсуду стоматолог Кіровоградського вищого льотного училища цивільної авіації Олександр Рафаїлович Гофман був засуджений до п'яти років позбавлення волі із вилученням майна і коштовностей, «придбаних нечесним шляхом». Посадили за «внесення приватнокапіталістичних мотивів у соціалістичне підприємство» або, говорячи сучасною термінологією, за індивідуальну трудову діяльність, щоправда, нелегальну. Цікаво, що невдовзі після прибуття до колонії — поселення — засуджений мав змогу ознайомитись з текстами нових законів, які трохи відкрили клапан ініціативі людей. І все ж, вирок є вирок і довелося три роки, за жаргоном клієнтів цих специфічних закладів, «топтати золу».

— До речі, «мою» статтю — сто п'ятдесяту — не відмінили й досі, — розповів стоматолог, — і мені цікаво, як збираються поєднати її з планами приватизації. А взагалі ця історія мене багато чому навчила. Відтепер на кожен свій крок чи покупку я маю офіційно підтверджений документ.

І він розкладає переді мною різноманітні папірці: від копії квитанції з аптеки про придбання необхідних ліків до патенту на право індивідуальної практики. Патент, до речі, коштує 250 карбованців на місяць. Цими грошима такий лікар практично може утримувати одного бюрократа де-небудь у міністерстві.

Повернувшись рік тому з колонії (строк трохи зменшили), О. Р. Гофман не сидів склавши руки. Треба було годувати сім'ю, дітей (дружина була вже вагітною, коли чоловіка посадили).

Так, наприклад, стоматологічне крісло кооперативу «Гіпнократ» обійшлося йому в 1300 карбованців, чимало грошей пішло на одноразові шприци та анестезуючі засоби. Але головне — майстерність лікаря. На протезуванні та видаленні зубів стоматолог, так би мовити, собаку з'їв.

— Один колишній курсант КВЛУ, де я проробив п'ятнадцять років, для операції аж з Уралу прилетів. Та й взагалі мої колишні пацієнти у випадку захворювання звертаються, по можливості, до мене.

Як і до арешту, так і нині Олександр Рафаїлович Гофман користується авторитетом у своїх колег. У медико-санітарній частині льотного училища його свого часу нагородили грамотою як «ветерана Аерофлоту, ударника комуністичної праці». Звичайно, чи могла бути та праця «комуністичною»? Справа не в тому. Кому яка шкода, коли людям швидко і надійно лікують зуби, коли не треба місяцями, а то й роками чекати протезування, чи з холодним потом на чолі слухати крики жертв у поліклініці. Найголовніше — якість. Ринок, як відомо, породжує конкуренцію і, коли людина має вибір, то йде туди, де дешевше та якісніше.

О. Р. Гофман у місті не один. Є й інші лікарі, кооперативи, не кажучи вже про державний сектор. Це стимулює конкурентну боротьбу, не дозволяє підняти надто ціну чи працювати абияк.

— У моєму вироківі є такі рядки: «Необґрунтовано зароблені гроші», — згадує лікар, — але все ж таки зароблені! Хіба я в кого вкрав чи відібрав? Та що там казати, такі були часи.

Справді, пріоритети та цінності у нас нетривкі. Те, що у 1986 році розцінювалось як злочин, у 1991 ширі вітається. А, скажімо, відеокасети із закордонними фільмами, вилучені під час обшуку, які негативно свідчили тоді про «справжнє моральне обличчя» господаря, нині можна подивитися у всіх відеосалонах міста. Всьому свій час, хоч

Перше, що здивувало у приміщенні — це відсутність різноманітних реєстратур, талонів на запис до лікаря, взагалі цих паперових тортур, що незмінно супроводжують нас у будь-яких закладах. Чекайте своєї черги (до речі, невеликої) і сідайте в крісло. Друге — одноразові шприци з імпоротною анестезією. Угорський препарат лідокаїн вигідно відрізняється від звичного новоскеїну тим, що його треба у два рази менше, і що дія вдвічі сильніша. Як наслідок — не рвуться тканини, укол не роздирає десна. І найсуттєвіше — ніякого болю. Це автор цих рядків перевірив на собі.

Здивовано дивлячись на свій зуб, видалений вмілою рукою майстра, я згадував аналогічну операцію рік тому, коли, зламавши мені півзуба, лікарі довго сперечалися, чим і як видалити решту — «долотом» чи «елеватором». Треба ж такі назви придумати!

Я не роблю докору працівникам стоматологічних поліклінік. Їм доводиться за лічені копійки зранку до вечора працювати у поті чола, заспокоювати хворих, бачити чужі страждання і псувати собі нерви, вислуховуючи до того ж нарікання з боку пацієнтів. Працювати «з душею» за просте «дякую» довго не зможеш. От і вдягають лікарі крижані маски байдужості, і лякають нас своїм втомленим виглядом.

Тому недаремно до О. Р. Гофмана звертаються люди з найбільш складними, занедбаними хворими зубами. І завжди стопроцентна гарантія підтверджується. Своїх грошей ніхто назад не вимагає.

До речі про гроші. Видалення зуба у стоматологічному кабінеті коштує 10 карбованців. Не скажу, що мало, але, коли зуб не дає заснути, а думка про відвідини державної лікарні вжахас, то бувають моменти, що хочеться повіситися, аби позбутися несамовитого болю.

Так що не вагайтесь!

Є. ШЕПІТЬКО.

«Афганці» на боці моджахедів?

Офіційно визнати афганський опір, як сторону, що виборювала суверенітет своєї країни, припинити постачання зброї правлячому режимові Афганістану вимагає Дніпропетровська крайова рада ветеранів Афганістану та Народний рух Дніпропетровська у спеціальному зверненні до Верховної Ради УРСР.

У ньому також вимагається призначити постійне представництво України при посольстві СРСР в Афганістані, негайно розпочати консультації та переговори з керівними органами афганської збройної опозиції на рівні офіційних представників УРСР із метою звільнення військовополонених, котрі були

свого часу призвані до армії з території України. УРСР, відповідно до обов'язків суверенної держави і як член ООН, повинна самостійно забезпечити звільнення з полону своїх громадян, вважають ветерани Афганістану.

Яр СЛАВУТИЧ

* * *

І майдани, й люди — як на святі,
Аж вібує готика струнка.
Та в моєму серці бснуватім
Не вмирає дух степовика.
Що йому ці подвиги колишні,
Захололі в строгості різьби?
Ближчі, ближчі пурпурові вишні,
Та стави, та сонце, та дуби,
Та хвиляста навкруги пшениця,
Та вітрів несамовита гра.
Дух могутній, рокіт Ненаситця,
Він крекоче й кличе — до Дніпра!

Ю. ДАРАГАН

* * *

Співає юний січовик.
Нічного степу вільний пташе,
Сам знаєш, пишне щастя наше
На вістрії шабель та пік.
Ой, сонях, виб'ють до ноги...
Дивись, татарин вузькоокий
В зелені хвилі, ніби окуль,
Пірнув і стежить з-за буял.
А ти співаєш про Стамбул,
Про байдаки та бідних бранців,
Що з зойком прокидались вранці,
І з України вітер дув,
І тужно-тужно сльози сьорбав,
І танув золотий туман.
Ой, стисне пристрасно аркан твоє, твоє
співуче горло.

«Раби—це нація, котра не має слова...»

«Червона калина стала й мені
Снагою життя в чужій
стороні».

Ці рядки з віршів учасника конгресу Міжнародної асоціації українців та міжнародного симпозиуму з проблем голодомору 1933 року Яра Славутича. Це псевдонім Григорія Жученка, який народився 1918 р. в Долинському районі на Кіровоградщині. В 1940 р. закінчив Запорізький педінститут. Емігрував до Канади. Він автор поетичних збірок та літературознавчих досліджень, доктор славистики. Півстоліття свого життя присвятив педагогічній праці, викладав українську мову та літературу в Німеччині, Америці й Канаді. Видав вісім підручників і розробив новий зорослуховий метод вивчення української мови. Наукову діяльність він на двох мовах — українській та англійській, видав безліч наукових праць. Але найбільшим вкладом його в українську культуру є його поезія. Він належить до яскраво виражених національних зарубіжних поетів, хоч до цього часу на Україні не друкувався.

І лише тепер, коли ми заговорили про предствників рідної культури з діаспори, до читачів приходять ім'я нашого земляка Яра Славутича. Дух ностальгії, любові до України, до її краси і просторів звучить у тих віршах, які першими прийшли до нас у публікаціях «Літературної України» (від 23 серпня 1990 р.), журналу «Київ» (№ 1, 1990 р.) та газети «Сільські вісті» (від 1 вересня 1990 р.).

Можливо, хтось пам'ятає сім'ю Жученків. На жаль, в жодній публікації немає назви його рідного села...

Складні почуття викликає ім'я його вірш, присвячений тим, хто шукає в чужих краях не свободи, а «влади ламаного алтина, влади золотого й срібника», в кого влада долара вбила любов, мову, пісню, славу предків. Рясно зустрічаються в його віршах імена правдоносців і правооборонців, які сьогодні примножують славу предків.

Згадайте безжалісні слова Франса про те, що лиш раби не пам'ятають своєї історії. Ім'я ще одного поета українського зарубіжжя — Юрія Дарагана — довгі роки не зустрічалося в жодному вітчизняному виданні поезії чи історії літератури. Стаття Тараса Салги «Миццо духа» в 35-му номері журналу «Україна» за минулий рік — першовідкриття його творчості, а для нас, кіровоградців, відкриття подвійне, бо як виявилось, він теж уродженець Єлисаветграда. Мати його грузинка, а батько — українець.

Прожив Юрій Дараган усього 32 роки. І хоч увесь його доробок вміщується в невеличкій книзі віршів «Сагайдак», виданій 1925 року в Празі, та в кількох добірках в українській і празькій періодиці 20-х років, поезія його — явище значуще, бо він вважається одним з найбільш національних поетів українського зарубіжжя.

Він — учасник першої світової війни, пройшов польські табори для військовополонених, вчився потім в Українському педагогічному інституті в Празі. Живучи за рубіжем, він був добре обізнаний з реальним станом літературного життя на своїй батьківщині.

Він, як і інший наш земляк, уже більш відомий у нас поет Євген

Маланюк, був великим прихильником і пропагандистом творів молодого Тичини. Любив тих поетів, чий вплив відчув на собі: Григорія Чупринку та Олександра Олеса.

У свою чергу критики стверджують, що Дараган, мав вплив на всю «празьку школу» українських поетів, а в його творчості тема України була найпомітніша. Два роки вони разом з Євгеном Маланюком видавали часопис «Веселка», де друкували твори і свої, й інших авторів. Для характеристики стилю самого Дарагана слід згадати такі означення як символізм і лаконізм, живописність і омузичення мови. Цих двох донині невідомих нам, але відомих світові поетів народили степи Кіровоградщини, в люди вивели не ми, а чужі краї. Вони з тих, хто пробуджував національну свідомість в часи, коли відверте слово на українській землі було подвигом. Їх незаслужено витравлено з народної пам'яті.

Давайте повертати в літературу борг невідання і забуття, щоб не почуватись на власній землі безликими безбаченками. Це до таких нас зі словами тверезого вирок звертається поетеса Оксана Пахльовська («Долина храмів», 1988):

«Страшний мислєць вийде знов на лави.

В єдину сітку всіх птахів згребе.
Раби — це нація, котра не має

Слова,
Тому й не зможе захистити себе».

У наш час стремління до свободи нації і народу треба вслухатись у цю пересторогу.

Антоніна КОРІНЬ,
член обласного літоб'єднання.

До наших днів дійшов цей спогад про відвідини Єлисаветградщини знаменитою поетесою. Кілька слів про автора. Микола Левитський народився 1859 року в с. Хмельовому в сім'ї священника. Навчався в гімназії та університеті. Став кандидатом права. У 1894 році в с. Федорів організував сільськогосподарську артіль. Згодом сільськогосподарські та ремісничі кооперативи (не плутати з нинішніми — РЕД.) з його ініціативи виникли також у Сентово, Каніжі, Панчевому, Аджамці, Казарні та інших населених пунктах Єлисаветградського та Олександрійського повітів. Кооперативна діяльність ліберального народника, земського діяча М. В. Левитського була відома В. І. Ланіну. Спогад, який пропонується, був опублікований в 1913 році у київській газеті «Рада».

НАД СВІЖОЮ МОГИЛОЮ

Крім того, що вже писалося про Лесю Українку, мені хотілося б підкреслити ще одну рису чудової, чистої душі нашої Лесі Українки, про яку громадянство, мабуть, цілком і не знає, яка буде дорога українським кооператорам, — а саме, про велику симпатію її до спілкової, кооперативної справи взагалі. В цьому я не раз мав нагоду переконатися з розмов з Лесею Українкою, при зустрічах наших з нею. Вона завжди з великою щирістю і теплотою висловлювала свою прихильність до кооперативної справи.

що, мабуть, і не сподівались? Я був невимовно радий. Спочивши трохи, ми поїхали в ближче село — Аджамку, де була тоді хліборобська спілка. Там переночували у приятеля спілок священника о. Олексія Коцаря, а на другий день їздили у поле, де працювала хліборобська спілка. Я ніколи не забуду, з яким щирим і живим зацікавленням віднеслася Леся Українка до спілкової справи, як вона розпитувала про хазяйство і життя спілок взагалі і цікавилася подробицями спілкової організації.

Багато людей добрих перебувало у мене з приводу спілок, але приїзд до спілок Лесі Українки — це такий дорогий момент в моєму житті, якого я ніколи не забуду. З того часу асякий раз, коли ми зустрічалися з Лесею Українкою, ми з радістю згадували про подорож її в нашу Херсонщину.

Симпатія Лесі Українки до кооперативної справи пригадала мені про те, що з цього боку вона приєдналася до багатьох видатних українських діячів і письменників, тепер вже теж покійних, які з живою симпатією ставилися до кооперативної, як я мав нагоду особисто переконатися. А саме: Кропивницький, Карпенко-Карий, який як відомо, спілкову справу взяв за основну тему одного з своїх творів («Понад Дніпром»), Рильський, Гринченко, Антонович, Лисенко і Коцюбинський — всі вони дуже цікавилися і завжди з великою симпатією відносилися до кооперативної.

Симпатія до кооперативної справи дуже характерна і відрізняє риса душі наших видатних людей. Хоч вона і цілком зрозуміла: глобально демократична справа, на чолі якої стояли згадані видатні люди, повинна будуватись на підставі демократичних ідей, до яких з певним правом належить і кооперативна ідея і справа. Тим більше не могла не симпатизувати кооперативній справі демократка, як Леся Українка.

М. ЛЕВИТСЬКИЙ.

Підготував

С. ШЕВЧЕНКО,

співробітник Держархіву.

СПОГАД ПРО ЛЕСЮ УКРАЇНКУ

Але її симпатія шира до кооперативної діяльності не тільки в розмові. Один факт переконує мене, і взагалі може ясно показати, як щиро цікавилася вона кооперативною. Ми всі знаємо, що вона, сердешна, цілий рік свій страждала — хворіла тяжко і мимоволі спогад її викликає образ мучениці... Їй тяжко було й ходити, а не те що пускатися в далеку подорож. І от, не дивлячись на це, Леся Українка обіцяла мені, що приїде до нас в Херсонщину подивитися на спілки. Я був дуже радий цьому, зарані дякував їй, але знаючи, яке це тяжке для неї завдання, тим більше, що прийдеться ще й на конях їхати за кілька десятків верств, я мало надіявся бачити нашу золоту Лесю Українку у себе та в спілках. Коли ясь дають мені знати мої домашні, що приїхали до нас якісь дві баришні та питають мене. Вихожу і од радості сам собі не вірю — на зовочку сидить Леся Українка з сестрою своєю і так славно, приязно усміхаються обоєчко. «А ми до вас, Микола Володимировичу, — а

Помер на півдні Франції...

6 березня 1951 року зупинилося серце видатного українського прозаїка, драматурга, мислителя і політика, нашого земляка Володимира Винниченка.

Візьму на себе сміливість стверджувати, що він був щасливою людиною, яка несла в собі велику драму. Щасливою, бо мав свої погляди, переконання, врешті мету в житті — державність своєї батьківщини — України. Йшов до неї тернистими, інколи кружними шляхами, та ніколи не стояв осторонь, ніколи не був байдужим. Не судилося йому бачити свій народ в ряду незалежних європейських цивілізованих народів. З тим болем і помер.

Український зарубіжний літературознавець Григорій Костюк записав із розповіді Розалії Яківни (дружини письменника) останній день і останні хвилини життя Винниченка:

«6 березня 1951 року Володимир Кирилович зранку почував себе добре. Ні на що не скаржився. Кілька годин працював у себе в кабінеті. Десь по п'ятій годині вечора вони обоє вийшли на звичайний свій передвечірній прохід поза «Закутком» (так називав він свій будиночок. — С. О.). Володимир Кирилович був у добром гуморі, уважний, спостережливий, дотепний. Повернувшись вони до хати коло сьомої години. Було чудове передвечірнє надвечір'я французької Рів'єри. Великий, вогнисто-рожевий диск сонця ледь-ледь доторкався Естереля. Володимир Кирилович зупинився коло дверей, глянув на захід і натхненно промовив: «Дивись, яке прекрасне видиво природи!» — і вони обоє здивувались на ті неповторні фарби передвечірнього мужняського красивду. Коли ж за мить Розалія Яківна оглянулася,

то побачила, що Винниченко обернувся до дверей і сперся рукою на одвірок. На питання, що з ним — не відповідав. Коли вона підбігла, то тіло його поволі почало опускатись на землю. Розалія Яківна метнулася у хату, вхопила шприц, зробила ін'єкцію. Але це вже не допомогло. Володимир Винниченко перестав жити».

Сьогоднішній наш час так схожий на дні активної політичної діяльності нашого відомого земляка. 26 січня 1918 року він записав у своєму щоденнику: «Бідна наймичка захотіла в своїй хаті пожити господинею. Несчастна нація, з якої так злісно й жорстоко насміялась історія. Не донесли скарбу, не стало сили, занадто багато набрали...».

Чи стане нам сили сьогодні?

С. ОРЕЛ.

нашу й так не надто яскраву дійсність. А то ще дійдемо до розборів, як воно взагалі ведеться художникам у Кіровограді; як ведеться самому Григорієві, котрий і творить, і живе у старезному й просякнутому сирістю, повітому столітньою павутиною напіввідвалі на вулиці Жовтневої революції. Краще

це було як здогад, передчуття, а потім... Щось невлучно змінилось в природі після катастрофи; ну, чи, може, в мені змінилось, в усіх нас...».

Про зміни, які, певно, справді-таки відбулися й у свідомості художника Гнатюка, й у його манері, яка викристалізувалася в долани й переосмисленні

Взагалі між літературою й живописом багато спільного. І те й друге — синтез...

Тут зайшла мова про те, як коли і з чого почався інтерес до живопису в Григорія; він, думаво посміхаючись, раптом сказав: «Я пам'ятаю, у нашій вчительки була коробочка прекрасних, ну просто небувалих казок, вих олівців; вона давала з тієї коробочки помалювати тільки тому, хто добре потруєвся. Правда, я тоді рідко малював на таку честь. Бо я був, як усі хлопчачі — шибеник, неслух, не дуже серйозний, не досить старанний».

— Мабуть, вся справа в тому, що людину одного дня освіта. Де освіта — єднання із усім сущим, з космосом, чи що...

— Чого-чого, а з космосом зв'язку не відчував, хоч і прагнув. Мій космос, я вже казав — це мої небелівські родичі: найперше мама, старші сестри, між іншим, сестри народилися у такі роки — 1937, 1939, 1941... Може, ці числа теж якось пов'язані з космосом? Є речі, які важко передати словами, принаймні, коли вони вже передані пензлем. Я не люблю говорити про те, що і як зображено у мене на полотні. Має бути щось таке невлучне, як огі мамин вишитий рушник для мене. Я беру його до рук, коли працюю у себе в майстерні; він у мене не для декорації, а для банальної потреби — для рук, однак

поговоримо про мистецтво, про внутрішній світ художника, про його духовне (а не матеріальне!) мікросередовище.

Коли я напрямки поспитав Григорія про його побутування, він по паузі тільки рукою махнув: не треба, мовляв зараз. І хоч тепер, коли пишуться ці

численних впливів і візнь, можна судити зі згадуваної вже тут виставки, із отих його «Сезонів відчаю і сну», «Подорожі до ілюзії», «Свята свині...», «Енергії», «Осіньні мотиви»...

— Це — магійний реалізм, — каже колега В. Плітін. — У літе-

1. Кому півень прокукурикав

Розповідають, що перше Міжнародне бієнале «Імпреза-89» почалося... із крику живого півня (мальований півень символізував цей представницький вернісаж живопису, графіки, скульптури й асамбляжу). Чи ж розбудив (а як розбудив, то що саме) у наших душах віщий крик того гребенястого? Нині, по якомусь часі, можемо констатувати, що більшість із нас, людей біль-

шою чи й зовсім малою мірою причетних до мистецтва, того модерного півнячого кличу просто не почула — вже було кимось сказано, що товпились ми, як перш, у чергах за ковбасою, полювали в порожніючих магазинах за імпортованими черевичками й штанами, вбивали час на дискотеках... коротше кажучи, жили до стогону звичайним, хоч і далеко не спокійним життям. Може, тому, що в Кіровограді ми здавна звикли жити звичайніше звичайного, до нас долетів тим паче... Воно і ясно: що є для нашого засмиканого невлучно-гіпотетичним «контрольованим ринком» обивателя хай і небувале, хай і надзвичайно представницьке, хай і таке, що засвідчило «сокровенний і, без перебільшення, потужний новаторський потенціал, про який так виразно заявила «Імпреза» (Ю. Андрухович)? Товарів від того, самі розумієте, в магазинах не побільшає, а ціни на «чорному ринку» не помешають».

Отож, можливо, тому багатством із нас непросто було б проникнутися почуттями, які опанували в ті дні усіма, хто так чи інакше був причетний до бієнале «Імпреза-89». А для них крик півня символізував (цілком у руслі казкової народної традиції) ще й настання ясного ранку.

Серед того розмаїття країн (усього 18), традицій, стилів і звучних імен не згубилося й представлене на бієнале Григорієм Гнатюком, якого кіровоградці тепер (не тоді, а нині, коли вже повсюдно «прозвучала» його виставка, відкрита в Кіровоградській картинній галереї на початку 1991-го) знано куди краще. До речі, на «Імпрезі-89» він теж мав нагороду — від агрофірми «Прут», яка, скажемо для непосвячених, маючи добрі гроші, дбає й про мистецькі таланти.

Ота добра фірма прописана десь аж у Коломиї. А жаль. Бо, можливо, якби була в Кіровограді, то не довелося би Григорієві Гнатюку, готуючи недавно свою персональну виставку, стільки мучитися з її підготовкою: два місяці пішло в нього на клепання підрамників, усіляких мудрих і немудрих допоміжних пристосувань (чого коштувало знайти нині, коли нічого ніде нема, підходящі для цього матеріали). Добре, що є в Григорія такі «спонсори», як товариші - художники Олександр Кривко чи Володимир Плітін; щоправда, вони спонсорували йому не стільки матеріалами, скільки власною «живою силою».

Втім, цур їм, отим наріканням! Не будемо морнити далі

СВІТЛУ ШЕПРІ

рядки, абсолютно ясно, що картина буде невлучною, все ж доводиться змиритися з тим, що подробиці матеріального залишаться поки що «за кадром».

2. «Поза Небелівкою нічого нема»...

— А потім, ти знаєш, — сказав Григорій півжартома, — я живу, можна сказати, не тут, а в Небелівці. Точніше я завжди хочу в Небелівку. Єдине, що мене тримає в Кіровограді, то це потреба спілкування з такими ж, як оце я, людьми...

Коли я пишу ці рядки, мені пригадується село в осінньому багрянці, одноповерхова цегляна школа на горбі, захована між осінніх дерев, і гурток чорнявих та руських дітей на осонні, пригадується мені село, схоже на сотні старих українських сіл, захованих по балках та байраках, на Ятрані й Синюсі, на Тікечеві й Висі. І цілком несподівано спливають в пам'яті Григорієві картини «домашньої тематики»: повіті якимсь примарним світлом, якимсь несподіваним ряхтінням. Якщо уважніше придивитися до багатьох робіт різного часу, то несподівано виявляєш, що на картинах останніх років ряхтіння це якесь різкіше, таємничіше й гостріше... Про те й запитує Гнатюка: що то, мовляв, — енергетика, сонячне павутиння, романтичний наліт?.. Він одказує цілком буденним тоном: «Після Чорнобиля мені це дуже легко пояснити. Спочатку

ратури в такому ключі працюють Маркес, Кортасар. Це є поєднання реального й химерного

дивним чином він мені допомагає. Так само, як і музика — завжди працюю під супроводом

«класики». А мамі моїй (у селі її називають бабою Фанашкою) вже 75 років. Вона, наскільки мені відомо, все життя провела в селі. Усе, що випало на долю села — випало і на її плечі...

Отже, Небелівка. Село на правобережжі Синюхи в Новоархангельському районі, збоку від великих трас. В таких селах, як каже не скупий на слово Володимир Плітін, ще збереглися характери культурного («трипліг» кого), за означенням Плітіна, а не постіндустріального часу; там оспіваний у книгах та історичних джерелах тип співучого, поетичного, наділеного

народних художниць до російсько-українського словника), мені довелося почути від нього нібито між іншим сказане:

— Я це менше читаю. З того, що я читаю більше, все знаходиться зараз в Небелівці...

3. Те, що на всі часи

Коментувати чийсь життя — це чимось нагадує художній (у кращому разі) переклад з ін-

поет і музика Скворода писав своєрідною мовою, яку сам «виплавив» із уламків української — живої і книжної, російської, церковнослов'янської з добрячою домашньою полонізмів, жаргонізмів, неологізмів і «вічної» латини; деякі сучасні дослідники життя й спадщини Сквороди пояснюють це тим, що він ішов до творення нової літературної української мови, пробиваючись «крізь суперечності, строкатість, хаос»... Примираючи цей образ до мистецького пошуку взагалі, констатуємо, що для художника пошук своєї власної, неповторної мови є необхідністю (і був, і буде необхідністю). Що ж до філософських уявлень Сквороди, то вони, на відміну від його мови, аражують нас своєю викінченістю й особливою елегантністю. Таким чином, ми знайшли вічні координати, в яких живе (принаймні, прагне жити) і дух художника Григорія Гнатюка.

Між іншим, у Небелівці писала Гнатюки. Якщо що й вирізняє на цьому небідному фоні нашого Григорія Гнатюка, то це найперше його духовний образ: журнал «Новый мир», який він передплатив на материнську адресу, можуть занести іншому, зате його слава «малювальника» неподільна й точно заадресована. «Іди переді мною,

КАРТИНИ СВІТІННЯ

усякими талантами українця все ще побутує. Чи ж побутує справді? У картинах Григорія Гнатюка, які вже багато разів називали в пресі і модерними, й причетними до авангардистських шукань молодого покоління художників, явних ознак такого побутування не бачимо. Але є в нього те, що не поясниш одними законами діалектики. Тобто, прочитуються вони цілком в душі Чеслава Мілоша, поета-лауреата Нобелівської премії: «...мистецтво не родиться з діалектичного розумування: воно черпає зі значно глибших і первісних покладів, відкладених у людські поколіннями». Отже, Небелівка — це ще й покоління рідні, до яких, як дерево до ксичня, навіки прив'язана Григорієва душа. Це вони, ті покоління, на його картинах, позначених дивиною неприкаяного світіння.

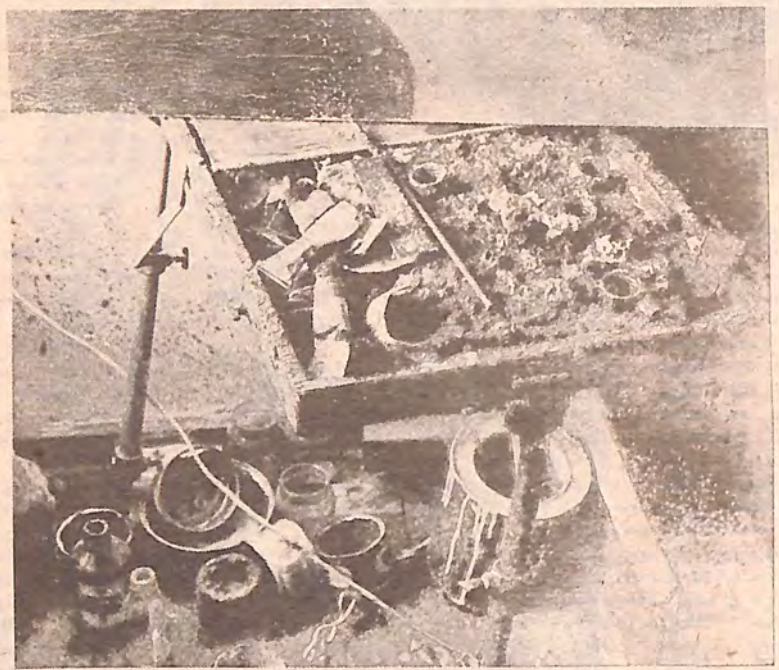
Мабуть, тому в Григорієвій майстерні, де я було захопився вивченням корінців книжок (а їх тут було таки чимало, і найрізноманітніших — від альбомів

земної. Кожна мить не те, що чужого, а й власного буття — неповторна. З іншого боку — оригінал духовного нашого існування не втискується в стандарт біографії. Тож, в усякому разі, потрібен ключ, алгоритм духовного поступу; навіть якщо художник творить на межі інтуїтивного. В дні ближчого знайомства й спілкування з Григорієм, коли в розмовах ми торкалися безлічі речей, кажучи словами поета Івана Драча, «від Мура до Брама», несподівано прозвучало ім'я, яке рідко й круто змінило напрям нашої подальшої розмови: Скворода. Так, отой мандрівний філософ Григорій, якого «світ ловив... але не спіймав». Людина, яка і в сучасників, і наступників викликала почуття й оцінки часом протилежні — від повного розуміння до цілковитого неприйняття, сам же філософ з цього приводу висловлювався філософськи: «Бсяка іміс свій ум голова»... Воно так: філософ,

моє світло», — це сквородинське закликання не що інше, як знак пошуку істинно людського в суєті повсякденних клопотів і марних сподівань. Може, це дивно, але саме цей «ключ» найповніше підходить до розуміння живописних «ребусів» (таке визначення довелося почути з уст одного з відвідувачів недавньої виставки) Григорія Гнатюка.

Віковічні ритми буття, ритми народження, життя та смерті — це те, що відлунує у великих полотнах Григорія Гнатюка — таких, як вже згадувані «Сезони відчаю і сну». Інколи — з чималою долею іронії й сарказму (як у «Святі свині...»). Інколи — з безмірною лагідністю й співчуттям (як у «Втомленому ангелі»). Картини Григорія Гнатюка, лишаючи найчастіше враження зловісної напередзвездності й трагічної нетривкості світу, усе ж не схожі на викінчені застерження. Скоріше, вони — констатація моменту життя й людського розуміння цього моменту; щедро ділячись із нами цим розумінням внутрішнього сенсу буття, Григорій вдається до алегорії; його символіка — змінна, пульсуюча, неоднорідна — все ж відкриває при глибшому проникненні те, про що сказано у філософа: «На непорушному спочиваю». Це непорушне — заповіді людяності, щирості й особливого, неголосного самозречення.

Полиці з книгами, платівки, електроплита «Мечта» і улюблені картини на стінах (одна з них — та, над якою він час від часу продовжує роботу), ліжко, кілька стільців — це моментальний словесний знімок Гнатюкової півдівальної майстерні. Він щодня ось уже десять років озирає все це філософськи; він живе «не тут». Його картини гинуть на очах, а він пише нові, бо

хоче встигнути за летючими образами дня. Коли його картини купують, вони одержують зайвий шанс мати довге життя. Але він — «живе не тут». І тільки тремтливе світіння неприкаяного й ошалілого світу — це те, що в'яже його з художником через наповнені сконденсованим співчуттям прямокутники, які прийнято називати доволі невизначними словами — «живописні полотна»...

Для любителів точних дат і біографічних даних додамо: Григорій Гнатюк закінчив Харківське художнє училище, куди вступив після армійської служби. В Кіровограді замешкав 10 років тому [«Десять років, які потрясають», — кажуть його друзі-художники]. А перша персональна виставка живопису та графіки Г. Гнатюка, про яку ми

тут згадували — то взагалі перша виставка, організована Кіровоградською організацією Співки художників СРСР. Там що своєї кращої картини Григорія Гнатюка, як він часом повторює, ще не написав.

Петро СЕЛЕЦЬКИЙ.

Того дня, коли ми домовились про зустріч з начальником карного розшуку обласного управління внутрішніх справ В. І. Литвиненком, до УВС надійшла сумна звістка: помер попередник Віктора Івановича полковник Л. Д. Горобець, якого я добре знала, під чим впливом, власне, формувалось моє ставлення до міліції, насамперед до карного розшуку. Іноді полковник дзвонив мені у редакцію: «У Долинській НП. Тдете?». «Іду», — коротко відповідала я і через п'ять хвилин машина полковника чекала біля під'їзду. Не так дазно Леонід Данилович вийшов на пенсію за вислугою років. І ось — фінал. Смерть у кінотеатрі, про яку багато говорило місто. «Йому ж і п'ятдесят років не виповнилось». «А що ви хочете, — не ховала сліз співробітниця УВС, — таке напруження. Ні дня, ні ночі спокою. Ось і не витримало серце». Полковник Горобець помер від серцевої недостатності.

Ні, ми з Віктором Івановичем не стали відмінити нашу бесіду. Життя продовжується. Ні дня, ні ночі спокою не знають справжні мужички, що працюють у карному розшуку. Втім, сьогодні престиж цієї професії падає. Я б сказала, катастрофічно падає. Чому? На це питання є кілька відповідей. Мені ж здається, що в карному розшуку мало сьогодні, ні не ентузіастів — зараз цим словом, на жаль, можна лише відякати, а самородків чи що. Мені малосимпатичний Шерлок Холмс,

але нашим би оперативникам грохи більше логічного мислення знаменитого британця не заварило б. Такою була моя «заява». А потім — запитання.

— Вікторе Івановичу, вас не дивує, що я починаю розмову так, а не запитую про проценти злочинності?

В. ЛИТВИНЕНКО: Дивує? Ні. Ось ви скоро про комісара Каттані запитаете.

КОР.: Звідики ви знаєте!

В. Л.: Логіка. Хоч я і не Шерлок Холмс. Я вас розумію, начиталися детективів, збожеволіли від «Спрута», ось і заговорили про самородків. Давайте не будемо грати в наївність. Самородків у нас, можливо, й справді немає. Але в карному розшуку багато ініціативних і сміливих чоловіків, які люблять свою сувору професію. Не приховуватиму, апарат карного розшуку в УВС укомплектований краще, ніж у райвідділах, де четверта частина працівників має стаж роботи у розшуку до трьох років. Звичайно, про досвід говорити не доводиться. Професіоналізм відсутній, але ось що я вам скажу, — у нас є оперативники, котрі, не маючи вищої освіти, працюють набагато краще від тих, хто «академії закінчив».

КОР.: Чим це пояснити?

В. Л.: Я не знаю, ви ж говорили про самородків. Гадаю, не треба нам перекреслювати того, що в міліцію йдуть не лише з корисливих міркувань. Надто в карний розшук.

КОР.: Вікторе Івановичу, а як ви ставитеся до існуючої думки про те, що опер більше працює ногами, тоді, як слідчий — головою?

В. Л.: Мені не подобається ваше питання. Чия це думка? Різні є слідчі, й різні працівники карного розшуку. У всієї міліції сьогодні дуже скрутне становище — і моральне, і матеріальне. Злочинність зростає, зараз вона вже далеко не та, що була 10 років тому, а ми з нею боремося все тими ж прадідівськими методами. І доки в парламентах вирішують, що можна, а чого не можна міліцейському працівникові, злочинні формування роблять свою чорну справу, «помолившись» за здоров'я того, хто дбає про «права людини» (у власному розумінні, звичайно).

КОР.: У минулому році наша область була однією з тих, де відмічалася тенденція до зниження злочинності.

В. Л.: А на початку нинішнього року злочинність зростає. Ось цифри. Сухі, але точні. У січні минулого року скоєно 367 злочинів, у поточному — 376. На нинішній день по області сталося більше 10 вбивств. Усі вони розкриті. Деяких видів злочинів поменшало, як, наприклад, звалтувань, розбійних нападів, пограбувань. Зате збільшилася кількість крадіжок державного і приватного майна. У чому справа, запитаете ви. Чому крадіжки із квартир стали для нас суцільною бідою? Пам'ятаєте, ми з вами рік тому про це говорили. Уявіть собі, ситуація не змінилася. Наші будівельники продовжують ставити двері, які торкнуться плечем — і виб'єш. А замки? Дрібний шахрай, і той без особливих проблем залізе у квартиру, що вже говорити про рецидивістів, яких у нас не меншає. Як і скрізь, мабуть. Лише в тих будинках, де є домоброни (кодове замикання під'їздів), крадіжок не трапляється.

почекайте, ви не дали мені закінчити думку про наші претензії до керівників підприємств. Сьогодні дуже тривожить стан охорони соціалістичної власності. Кількість крадіжок державного майна збільшилась з 62 до 86, а з торговельних об'єктів — з 31 до 35. Ми вирішили направляти подання у прокуратуру з тим, щоб вона через суд пред'являла громадський позов керівникам господарчих органів про покриття збитків, нанесених крадіжками. Треба діяти на місцях, а не чекати президентських указів, які, між іншим, не поспішають виконувати.

КОР.: Про укази. З усіх боків Президенту дорікають, що він запізнюється з ініціативами, а тільки видає який-небудь указ, відразу ж починаються дебати. Критикують і ліві і праві. Як у випадку з наданням міліції надзвичайних прав. До речі, як ви його зустріли?

В. Л.: А ніяк. Всі укази і закони не мають ніякої ваги, якщо вони позбавлені здорової основи, економічної насамперед. Про важкий економічний стан країни говорити нічого. Мабуть, не дуже чесно тягти ковдру на себе. Все розумію. Але шкода мені моїх хлопців. Як працюють! Хіба ми можемо, о 18.15 сказати: все, мій робочий день закінчився. Абсурд! Новий «Закон про міліцію» передбачає 41-годинний робочий тиждень для співробітників карного розшуку. Але ж це нереально. Треба, щоб і місцева влада потурбувалася про нас. Між іншим, у деяких містах України, наприклад, у Кривому Розі, Харкові оперативникам доплачують з місцевого бюджету... Не розумію вашої посмішки.

КОР.: Мені важко уявити, щоб комісар Каттані, наприклад, відмовився боротися з мафією, бо йому мало заплатили. Нонсенс.

В. Л.: Так і ми ж боремося! Але запевняю вас, комісару Каттані мало не заплатили б. Я не можу повірити

Віктор ЛИТВИНЕНКО «КОМІСАР КАТТАНІ У НАС НЕ ПРАЦЮВАВ БИ...»

КОР.: То чому ж не закодувати будинки! Хіба нам легше витратити гроші з міського бюджету на нікому непотрібні структури міського управління, аніж потурбуватись про захист людських квартир!

В. Л.: Хто вам сказав, що міський відділ нам не потрібен? Ми скільки домагалися його створення. Він скоординує всілякі міської міліції, карного розшуку, зокрема, візьме на себе частину функцій. А стосовно закодованих під'їздів, я з вами згоден. Можу сказати, що за січень в обласному центрі скоєно двадцять п'ять квартирних крадіжок. У Петрівському районі — 7, проти 2-х у минулому році за цей період. У Долинському і Маловисківському районах — 4, а в минулому році жодної...

КОР.: Що вас ще турбує?

В. Л.: Викрадення автотранспорту і його розукомплектування. Звичайно, коли б у магазинах можна було купити лобове скло, його б не крали. Тільки не думайте, що я виправдовую злодія, просто об'єктивно висвітлюю причини цих злочинів.

КОР.: Будьте об'єктивним і у ставленні до... керівників підприємств.

В. Л.: Розумію. Так, халатність, байдужість, безпринципність наших господарників уже замучили оперативних працівників. Я не перебільшую. Ви погляньте — ніде ніякого порядку. Ніхто ні за що не відповідає. Сторож сплатиме собі, а в нього з-під носа, вибачте, крастимуть. За тиждень трапляється більше 100 крадіжок у державному і приватному секторі. Крадуть все, що погано лежить. Від особистих речей у роздягальнях (лідер — в/о «Червона зірка») до колгоспних свиней із ферм. Шашлики тепер дорогі.

КОР.: Це натяк на кооператорів!

В. Л.: Ніякого натяку. Про кооператорів я вам і так скажу. Серед працівників кооперативів чимало злочинців. Що тут дивного? Того, хто женеться за довгим карбованцем, але працювати не дуже полюбляє, кооперативі цілком влаштовують. Однак не думайте, що карний розшук виступає проти кооперативного руху. Хоча

в інше: щоб комісар у нас працював.

КОР.: У нас немає мафіозних кланів!

В. Л.: Ну, про клани не скажу. Мафії як такої у нас, мабуть, все-таки немає. А от організовані злочинні угруповання є. В останній час нами розкрито 2 злочинні групи з ознаками організованості. Зараз працюємо ще по кількох.

КОР.: Мене захопила розповідь одного з керівників МВС СРСР О. І. Гурова про реакцію злочинного світу на купюрний обмін. Його назвали... бандитським. Вікторе Івановичу, а у вас є «свої люди» серед бандитів!

В. Л.: Все вам знати потрібно! Ми намагаємось контролювати діяльність злочинців і злочинних груп доступними нам методами. Я відповів на ваше запитання?

КОР.: Так. Дякую. Вище ми вже говорили з вами про створення міського відділу внутрішніх справ. Питання вирішене міським парламентом. Ясно, що там буде подвійний рівень підпорядкування: МВС і міській Раді. Вас це не хвилює!

В. Л.: Абсолютно. Хоч і потрібний. Ми будемо виконувати всі розпорядження, якщо вони будуть у межах закону.

КОР.: Спасибі за розмову. І останнє. Ви б хотіли щось сказати кіровоградцям!

В. Л.: Мушу зізнатися, нічого нового я не скажу. Криміногенна ситуація в області складна. Бог милував, що звичайний бандитизм у нас не подається у вигляді політичної боротьби. І все-таки я не розумію реакції на деякі рішення союзного керівництва.

КОР.: Ви маєте на увазі Указ про спільне патрулювання військових і міліції! Справді, людям він не подобається.

В. Л.: Неправда. Сьогодні люди зацікавлені у тому, щоб був спокій і було що, перепрошую, поїсти. Проти Указу виступають ті, кого непокоять політичні амбіції. Невже, коли три солдати вийдуть на вулицю, скінчиться демократія? Думаю, навпаки. І переконаний, життя допоможе зрозуміти — хто є хто.

Розмову вела В. ЛЕВОЧКО.

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ПРИРОДИ

ЗА НИХ
ТРЕБА
ВІДПОВІДАТИ

Система покарань за порушення законів по охороні природи та збереженні здоров'я людей сьогодні в нас, можна без перебільшення сказати, вкрай недосконала. Свій рахунок винуватцям екологічних злочинів може «виставити» кожен, кому доводиться дихати забрудненим повітрям і пити воду з дивними запахами та кольором, та чи «виставляємо» ми його?

Навіть перехід на самоопіку та самофінансування, що передбачає штрафи з прибутків підприємств, фондів соціально-культурного розвитку, напевно дасть бажаний результат. До чого ж приведуть ринкові відносини при низькому рівні екологічного виховання, догадатися неважко. Тому, вважаю, щоб зберегти природу, поряд із адміністративним чи карним законами повинна бути законом чистість кожної людини — від директора до простого робітника.

Але поки що не всі ще усвідомили зростаючу небезпеку самознищення, тому органи обласної прокуратури продовжуватимуть ціле-

спрямовану боротьбу з правопорушниками, здійснюючи нагляд за виконанням природноохоронного законодавства.

Хоч область у нас сільськогосподарська, проте з кожним роком дихати стає важче. В 1990 році прокурори міст і районів провели 26 перевірок по стану охорони атмосферного повітря. Виявлено 23 порушення, за результатами яких до відповідальності притягнуто 7 чоловік.

Не втішають дані з виконання законодавства по охороні водних ресурсів області. За результатами 33 перевірок виявлено 49 порушень. Хотілося б відзначити роботу прокурорів Кіровоградського, Новоукраїнського та Петрівського районів.

Іх колеги в Маловисківському, Олександрійському районах велику увагу приділяють законодавству по охороні земель. В цілому по області виявлено 79 порушень закону.

Ситуація, як бачите, невтішна. За результатами перевірок прокурорами міст і районів було покарано в дисциплінарному порядку

31 чоловік, притягнуто до матеріальної відповідальності чотирьох.

Та, на мою думку, прокурорам в 1991 році є сенс розширити практику вимагання від винуватців відшкодувань збитків, заподіяні природі, адже розміри грошової компенсації недостатні.

Минулого року в області розслідувалася лише одна карна справа, пов'язана з порушенням законодавства по охороні природи. Думаю, правопорушники повинні знати, що рано чи пізно їм доведеться відповідати за скоєні злочини.

Але мені хотілося б не лякати, а закликаати всіх прислухатися до голосу совісті, тому, що ані покарання, ані грошові компенсації не оздоровляють екологічну ситуацію. Лише наша свідомість, лише зважені дії здатні врятувати й прикрасити землю, її багатства.

В. ГУЦУ-БІДЕНКО,
прокурор слідчого управління Кіровоградської обласної прокуратури.

НЕСПОДІВАНІЙ СПІВРОЗМОВНИК

...Йти туди не дуже хотілося. «Якого ж тоді біса...» — мимоволі вирветься у когось. А все прокляту цікавість — вічний двигун пізнання — не дає всидіти на місці.

Мініатюрний ошатний будиночок на узбіччі районної лікарні. І ми — три «сталкери» — повільно крокуємо до цієї «позаземної зони». Я захопив із собою двох друзів — московського журналіста Олега Бондаревського і вчителя СШ № 7 Олександра Каєнка. Не так страшно...

Відвідини цього закладу святом ніяк не назвеш. Хоч сюди і не йдуть. Сюди привозять. Без попередньої згоди. І звідси шлях тільки один — на кладовище...

Ця установа, якщо можна її так назвати, певен, для багатьох залишається білою плямою. З її діяльністю стикаються, коли у дім приходить горе.

Отже, морг. Втім, правільніше буде так: патологоанатомічне відділення і відділення судово-медичної експертизи.

Особливо вразив стіл. Той, на якому їх, як би це м'якше сказати... оперують (хоч навіть мертвому операція?), ні — розтинають. Що поробиш? Така професія. Потрібно ж комусь визначити причину смерті.

...Село Семеново. 14 листопада 1990 року. Житель села і його знайома (співжителька, коханка?) пили-випивали і допилися до того, що спочатку чоловік виглушив склянку метафосу, а потім і його подруга прикладала. Обоє померли. Лежали на цьому столі...

Олександр — поет і, як він потім зізнався, відрізував уявив подумки себе на цьому «розділочному» столі. Натомість Олег, який багато чого випробував у житті (зокрема, був першим і останнім, хто намагався після зустрічі з юною тоді поетесою Нікою Турбіною правдиво розповісти про її дутий імідж «зоряної» принцеси радянської поезії, але, як відомо, першодікрячем Ніки був сам Юліан Семенов і чорнити його «хрещену дочку» не дозволили, відрізував ж видав порцію stolичного чорного гумору: «А де вони, пішли у гості, візьмемо інтерв'ю, розпитаємо, як їм тут живеться». Довелося зауважити, що починати із відвідин мертвишки не досить логічно: можуть бути передбачені ексцеси — раптом хтось із нас почне потім заїкати або ж взагалі проковтне язика. Олег звернувся до мене, але на правах гостя погодився із доводами, тим більше, що Сашка почало вже легенько тіпати...

Керує всією цією пересадочною станцією на шляху до потойбічного світу перевізник померлих душ Харон... даруйте, Володимир Анатолійович Душинський. Його офіційна посада: завідувач Новоросійським відділенням бюро судово-медичної експертизи. Крім того, він же одночасно і лікар-патологоанатом.

Чим займається судово-медична експертиза? Звісно, експертизою. Живих

осіб і, вибачайте, трупів. «Парафія» Душинського — пошук єдино правильної істини в експертизі тілесних ушкоджень, дорожньо-транспортних пригод, акушерсько-гінекологічних випадків, згвалтувань тощо. А також дослідження виділень: крові, слини, секрету статевих органів. Функція ж лікаря-патологоанатома: дослідження біопсії і операційних матеріалів (береться частина тканини і за допомогою мікроскопа встановлюється точний діагноз). Крім того, обов'язки Душинського — патологоанатомічний аналіз трупів осіб, померлих в ЦРЛ.

Працює він тут уже 14 років. Закінчив у 1976 році Кримський медичний інститут за спеціальністю судово-медичний експерт. Поїхав за направленням до облздоровідділу, а невдовзі опинився у Новоукраїнці.

— Що особливо запам'яталося за роки роботи? — перепитує Володимир Анатолійович. — Одне з найбільш незабутніх вражень — другий всеосюзний з'їзд судово-медичних експертів у Мінську, делегатом якого мене обрали. Застійний час, але приймали нас там на рівні урядової делегації. До речі, було це якраз напередодні смерті Брежнєва.

Крім усього іншого, нас цікавив і суто психологічний аспект: чому люди працюють тут? Що це — покликання чи химерний збіг примхливої долі, житево-лотерейна випадковість?

— Напевно, покликання, — посміхнувся Душинський (у цих стінах посмішка видалася зловісною). Ще під час навчання у вузі ходив на кафедру судової медицини. Одного разу потрібно було вилити із спеціальної ванни звичайнісінький... труп. Уперше в житті. Зізнаюсь відверто: було тоді трохи не по собі. І саме в ті дні морально підтримав мене батько. Який, зазначу, взагалі така людина, на яку можна покластися у найскрутнішу хвилину.

За рік у морг надходить приблизно 300 трупів. Серед них трапляються випадки насильницької смерті, іншими словами — вбивства.

...У ніч з 31 липня на 1 серпня 1989 року у Новоукраїнці по вулиці Калініна невідомий убив Л. С., 1930 р. н. і її матір 1906 р. н. «Смерть жінок настала в результаті механічної асфіксії шляхом здавлення шиї». Здійснивши подвійне вбивство, невідомий з метою приховування злочину підпалив хату і все майно своїх жертв. Злочинець до цього часу не знайдений. («А як колись вважав, що в нас геть усе розкривають»)

— Втім буває, приміром, і таке, — почув я наче крізь лондонський туман спокійний голос Володимира Анатолійовича. — Ось недавно дзвінок убивство. Виїздив на вулицю Лермонтова: я, прокурор С. Бугмій, начальник РВВС Л. Пешехонов, начальник карного розшуку М. Кушніров. Заходимо у хату і бачимо мертву жінку — 76 років,

весь підлога і одяг потерпілої залепані кров'ю. Саме ця обставина й викликала великі підозри слідчої групи стосовно насильницької смерті. Знов буде вбивство висіти... Далі цитую висновок Душинського: «Виїздом на місце пригоди встановлено, що у громадянки... зовнішніх тілесних пошкоджень немає, а у наявності сильна кровотеча із ротової і носової порожнини. Виявлено, що жінка хворіла на туберкульоз легень і гіпертонічну хворобу. У неї почалася того дня профузна кровотеча легень, що й спричинило обризкання тіла й одягу». Родичами потерпілої були представлені документи, які підтвердили наявність даного захворювання. І слідча група зіткнулася з полегшенням.

Багато випадків самогубств. Особисто для мене це виявилось неабиякою дивиною: ніколи не думав, що десь поряд ходять люди з суїцидними намірами...

Так, приміром, хлопець 1969 року народження надумав одружитися, та батьки не дозволили. Тоді він вирішив їх провчити і помстився — звів рехунки із життям. Незабгаженно!.. А у селі Тимофіївці трапився навіть випадок самоспалення. Але найчастіше вішаються, за минулий рік — 17 випадків. Такий собі кімнатний Нюрнберзький процес над собою. Є й інші трагічні розв'язки: п'ють соляну кислоту, хлорофос. Буває, дівчата вживають різні препарати, щоб позбутися небажаної вагітності і потрапляють у число «пацієнток» Душинського. Сумно. Замість двох життів — жодного...

Іноколи кидаються під поїзд. Невже життя таке настало, що віку собі легше вкоротити?

Володимир Анатолійович працює у тісному контакті з міліцією, прокуратурою і судом, тому, що багато вбивств розкривається саме у цих стінах. Довести злочин без участі судово-медичного експерта практично неможливо. Часто доводиться виїжджати на місце пригоди, встановлювати причини нещасних випадків і смерті.

Ось міні-дайджест убивств і тяжких тілесних ушкоджень, що призвели до загибелі потерпілих: О. П. — ножове поранення, А. Б. — здавлення руками (по-іншому — задушення). Кульове поранення — випадок у Добровеличківці (іноколи доводиться допомагати суїцидам)...

Занадто багато дорожньо-транспортних пригод, особливо цим грішать мотоциклісти. В результаті гинуть зовсім молоді люди. А причина трагедій — швидкісна їзда, майже завжди — у нетверезому стані. Наприклад, недавня загибель двох хлопців: мешканець с. Рівного 1964 р. н. врізався в автобус, а житель Новоукраїни — у електричний стовп високої напруги. Обоє були п'яні.

— Голова в одному місці, тулуб в іншому? — запитав я байдуже — навіть сам не чекав цього.

— Ні, тіла не пошкоджені, а ось мізки вилетіли, — констатував патологоанатом.

Хоч про мертвих погано не говорять, але, каюсь, подумав: «Мізки вилетіли у них значно раніше...». Втім, такі криваві аварії не заважають іншим рокам кожного чора йти на randevu зі смертю. І їх щастя, що стара злодійка іноді має звичку запінюватися на побачення...

Робота із трупами займає у Душинського 20—25 процентів усього робочого часу, зарплата ж за таке «задоволення» — 250 крб. У 60 років на пенсію, пілг — ніяких.

— Розтин я проводжу сам, ось цими руками (при цих словах ми не змовляючись, одночасно поглянули на його руки).

— А чи є трупи, які ніхто не забиратиме? Що із ними робите?

— Тримаємо у себе протягом десяти днів, після чого райпобуткомбінат проводить поховання. Є в нас, до речі, холодильне обладнання, але іноді доводиться бальзамувати небіжчиків.

За весь період роботи Душинського було проведено три ексгумації трупів: розкопування могил з наступною експертизою.

Так, наприклад, 10 грудня 1985 року житель села Глодоси М. П. зустрів на вулиці В. М. Винника сварка, перейшла у бірку, під час якої В. М. убив свого односельця. Вбивця одразу зізнався, але потім від своїх попередніх свідчень відмовився, звернувся усе на міфічну дорожньо-транспортну

пригоду. Мовляв, якась невідома «Нива» здійснила наїзд на потерпілого, від чого той і помер. Адвокат звинуваченого виступив із клопотанням, у якому піддав сумніву висновок експерта і наполягав на терміновій ексгумації. Яку і було зроблено. Вона довела правильність висновку Душинського: смерть настала від ударів руками і ногами у різні частини тіла.

Або випадок у Помічній. Чоловік із дружиною поверталися із гостей після святкування дня народження додому. Глава сім'ї був такий п'яний, що не міг і рухатися. Жінка покинула його на дорозі в степу і далі пішла сама. Потім у неї прокинувся подружній почуття і вона вирішила повернутися. Підійшла, торкнула, а він уже й захолов... Висновок експерта: смерть настала в результаті дорожньо-транспортної пригоди. А через кілька місяців — звернення вдови по інстанціях, що чоловіка буцімто вбили. Але ексгумація знов підтвердила правоту Володимира Анатолійовича...

Один з вартих уваги закутків моргу — гістологічна лабораторія, такої собі музей виродків. Кунсткамера районного масштабу: зародки ненароджених дітей, окремі частини людських тіл (не буде уточнювати, які саме). На чільному місці знаходився череп, верхня частина якого досить таки пошкоджена («Колесо переїхало», — флегматично позіхнув Душинський).

— А ось там у нас...

Я з деяким побоюванням позирнув у бік дверей, за якими знаходилися вони. В кабінеті було так затишно, що залишати його зовсім не хотілося...

Поки йшли по коридору, я нервово принохувався — вишукував трупний запах. Дарма! Все стерильно, як у раю...

Того дня труп був тільки один — жінка похилого віку, яка померла від цукрового діабету. З ампутованими до колін ногами...

Олег сміливо підійшов майже впритул до небіжчиці і почав розглядати. Я без ентузіазму зазірав через його плече. А Саш-

ко взагалі, як мені здавалося, волів за краще пошвидше вийти. Втім, це не завадило йому потім гордовито повідати дружині, що він зайшов туди першим, а ми несміливо терлися у хвості. Що ж, псети іноді схильні сприймати навколишній світ у дещо інфернальній площині буття і гіперболізувати власне «я»: згадаймо відоме — «Я — геній Ігор Северянін». Хоча, скоріше всього, це була звичайнісінька після-стрессова реакція...

Я, чесно кажучи, чомусь уявляв собі подумки оту ванну, в якій студент Душинський вилулював у молодості трупи, і тому навіть був дещо розчарований. Певно, забав, як ішов сюди на ватяних ногах.

— А чора я робив розтин малої дитини, машина задавила.

І я від душі зрадів, що ми зайшли саме сьогодні...

Ще одна, доволі своєрідна особливість життєвої планиди Душинського: він завжди сміється останнім. Уявіть собі: сьогодні спілкується з тією чи іншою людиною, а завтра її (все може трапитися!) привезуть до нього. І, роблячи розтин, раптом уважно придивляється до рис обличчя небіжчика: «Ага, а цього я знаю, напередодні гзворили. Добрий вечір, друже». І акуратно візьме його нутроці...

Стоп, приїхали. Забалакався. Адже ми також вели бесіду із ним сьогодні, а завтра... Чортівня якась! Ну й думки лізуть у голову!

Все, пора. Лише одне безвинне запитання насамкінець (запам'ятайте остання фраза, як казав Штірліц).

— Володимире Анатолійовичу, а як ставиться до вашої роботи дружина?

— Тут на нас чекала найбільша несподіванка. — А ви у неї самі запитайте. Світлано Тимофіївну — голосно покликав він, і за мить до кабінету увійшла висока симпатична жінка. Лаборант-гістолог патологоанатомічного відділення і водночас — медична сестра відділення судмедекспертизи.

І ми раптом зрозуміли, чому Володимиру Анатолійовичу тут зовсім не страшно...

Ю. ЛУКАШЕВСЬКИЙ.
м. Новоукраїнка.

СЕКРЕТИ МОЛОДОСТІ

ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ

Серед сотен різновидів оздоровчих систем Китаю метод Хуашанської школи дао, єдиним представником і спадкоємцем якої є Бянь Чжичжун, безумовно, один з найяскравіших і невідомих нам раніше. Він зберігався в таємниці, і довгий час мало хто про нього знав. Якщо звернутися до історії, то треба визнати цей метод самим древнім. Історична хроніка повідомляє, що він виник в епоху Шан (XVI ст. до н. е.), а, можливо, й раніше. Згідно з китайською легендою, один довгожитель — напівбог Пен Цзю — справжнє ім'я якого Цянь Цзянь, котрий жив в епоху Шан, немов би прожив 800 років. Очевидно, він і є засновником даоського методу довголіття та першим, хто практично довів його особливий чудодійний ефект. У книзі «Чжуанцзи», у розділі «Кей», розповідається, що Пен Цзю досяг довголіття шляхом видування та вдихання повітря, цим позбавляючи себе від старого, приймаючи нове. Це свідчить про те, що даний метод був відомий вже дві тисячі років тому. По переказу, перші китайські медичні трактати

«Хуанді Нейцзин» та «Хуанді Сушу», довгий час охоплені міфами, мали відношення до цієї древньої оздоровчої системи. Під час раннього Цзиня (V—III ст. до н. е.) виникають різні філософсько-ідеологічні школи і вчення (даосизм, конфуціанство, легісти і т. ін.), котрі пропонували різноманітні оздоровчі системи, які більш чи менш відрізняються одна від одної. Однак як в теорії, так і на практиці, найпривабливішим для володарів та аристократів, багатців, знаті, виявився даоський метод. Тому серед імператорів Стародавнього Китаю було багато прихильників даосизму, особливо під час епохи Суй (581—618 р.р.) і Тан (618—907 р.р.).

Танський імператор Лі Шімін (599—649 р.р.) для даоса Ван Юаньчжи на горі Лушань збудував храм Умиротворення. Інший танський імператор, Сюаньцзін Лі Лунцзи, у палаці збудував даоський храм Тайцзингуань і заявив, що бачив уві сні родоначальника даосизму Лаоцзи. Він наказав у всіх 36 областях Китаю збудувати храми, щоб уклонились «істинному лику» Лаоцзи та вчилися даоському оздоровчому методу. У китайській історії серед літераторів теж було чимало прихильників даоського

вчення. Так, поет Лі Бо, котрий вважав себе безсмертним, а трохи пізніше знаменитий поет Су Дунпо були прихильниками даосизму. Словидувач даосизм і поет Ханьюй. При цьому він не погоджувався з тими, хто здійснював паломництво до буддійських мощів. Таке відношення до паломників можна трактувати так: Ханьюй був більше даосом, аніж буддистом.

Імператори Стародавнього Китаю вірили в алхімію. І деякі з них навіть гинули під час алхімічних дослідів. В історії також чимало прикладів, коли даоси за допомогою якихось знаків, заклинань обдурювали людей. Але як би там не було, методика зберігання молодості, продовження життя імператори Китаю передавали з покоління в покоління, витримала тисячолітні випробування часом. Сучасна наука довела її ефективність. Як підсумок, 16 жовтня 1984 року у Пекіні був відкритий Центр по вивченню східних оздоровчих систем, при котрому було створене Всекитайське товариство вивчення та засвоєння даоського методу молодості та довголіття. Почесним головою товариства був обраний американський вчений китайського походження Ню Маньцзян, а го-

ловою — Бянь Чжичжун.

Бянь Чжичжун — єдина людина, котра є спадкоємцем методу Хуашанської школи дао, згуртував групу для заняття з пенсіонерів — у минулому кадрових працівників. У той час пресе широко повідомляла китайська преса («Женьмін жибяо», «Гуамін жибяо» та інші газети й журнали). У січні 1983 року лєкінське телебачення показало двадцятихвилинну передачу, яка розповідала про метод Бянь Чжичжуна та його чудодійність. Вона викликала величезну цікавленість громадськості та хвилю засвоєння цього методу.

Професор Ню Маньцзян вважає, що те, чому навчає і що пропагує Бянь, — дорогоцінний досвід оздоровлення та довголіття, збережений даосами та знайдений у скарбниці багатотисячолітньої історії китайського народу. Він полягає в оздоровленні клітин, і умовно його можна назвати методом «перетворення старого у дитину». Професор Ню Маньцзян одного разу зазначив: «Я сам займався по цьому методу і оцінив його чималу користь. Щиро бажаю, щоб квіти цієї оздоровчої системи розквітали у всьому світі і принесли користь усьому людству». Відомий музичний діяч Чжао Фен розповідає: «Я давно хворію. Вже 40 років мене мучить гіпертонія. Ніякі ліки не допомагали. На початку цього року я почав займатись по методу школи дао у майстра Бянь, і тиск нормалізувався».

Бянь Чжичжун у одній своїй статті про цей метод писав: «У даосів існували різні школи, у кожній з яких були свої методи продовження молодості і довголіття. Ми познайомимо читачів з методом Хуашанської школи дао, з секретами, які передавалися з покоління в покоління тільки

усно. Цей метод включає в себе вправи цигун, масаж, вправи з погладженням, «велику гармонію» і «відпочинок». Одна з його особливостей у тому, що визначне місце відводиться у курсі лікування вправам для «нижньої дань». Фактично «нижня дань» у тлумаченні цієї школи і є те, що китайська медицина визначає як «нирки», і вважає, що «нирки» — основа життя людини. У них заключений «життєвий дух». Старіння має безпосередній зв'язок з енергією «нирок»: якщо енергія сильна — молодість продовжується. Тому китайська медицина надає особливе значення збереженню «нирок» і піклуванню про них. Те, що у китайській медицині зветься «нирками», по суті, система «гіпоталамус — гіпофіз — статеві залози» у сучасній медицині. Статеві залози виробляють статеві гормони. Пошкодження ендокринної системи і мала кількість статевих гормонів викликають старіння людини. Тому у китайській медицині використовуються ліки і навіть статеві органи тварин, щоб підтримати «нирки». Сучасна медицина використовує гормони для регулювання, підсилення статеві функції, щоб подовжити життя і молодість. Суть цих теорій одна. Однак Бянь Чжичжун у своєму методі лікування без лік застосовує активний засіб — вправи, які стимулюють діяльність організму, регулюють та підсилюють функцію «нирок» і одночасно всіх внутрішніх органів.

Це, звичайно, важливо для підсилення «фундаменту». Метод зручний і тим, що не вимагає великих приміщень для заняття, а необхідний простір і час досить обмежений. Вправи можна виконувати й на вулиці, в кабінеті, у кімнаті щодня вранці та ввечері від 15 до 30 хвилин. При регулярності заняття неод-

мінно буде досягнуто ефекту.

В останні роки практика (головним чином у Пекіні, Шанхаї, Цзинані) показала, що даоський метод оздоровлення й довголіття дає три головних позитивних результати: 1) підсилення статевої функції, 2) здоров'я та красу, 3) лікування від деяких хвороб і довголіття. Крім того, ця оздоровча система може виконувати від чоловічої імпотенції, поліції, нетримання сечі, запалення передміхурової залози, в'ялості півви, фригідності й рідше раку матки. Вона дає суттєвий ефект у вилікуванні гіпертонії, пороку серця, склерозу, неврозів і хронічної виразки, а також хронічного гаїмориту, бронхіту. Вправи Хуашанської школи допомагають зняти зайву вагу, позбавитись пігментаційних плям на шкірі у літніх людей.

В останні роки близько 20 журналів і газет США, Японії, Індонезії, Філіпін, Малайзії познайомили своїх читачів з вправами школи Хуашань, відродженими Бянем, і мали широкий відгук. Крім Королівського воєнного кабінету Таїланду, інші країни також запрошували Чжичжуна передавати свій метод. Усе це свідчить про швидкість розповсюдження даоської системи оздоровлення за межами Китаю.

Метод Бянь Чжичжуна, який бере початок у оздоровчій системі Хуашанської школи дао, може задовольнити всі нормальні потреби людей.

ЛІ ЛУ.

ВІД РЕДАКЦІЇ. В наступних номерах «Молодого комунара» ми продовжимо знайомити наших читачів з оздоровчою системою даоської школи Хуашань.

Підготував до друку

Т. ЛЕОНІДОВ.

Реклама

Довідки

Оголошення

Забланий учнівський квиток № 973, виданий Кіровоградським машинобудівним технікумом на ім'я ТИЛЬНОГО Олександра Миколайовича, вважати недійсним.

Учнівський квиток № 1014, виданий Кіровоградським машинобудівним технікумом на ім'я ПЕРШИЧ Тетяни Дмитрівни, вважати недійсним.

У селищі Канатове Високобайрацької сільради (неподалік Кіровограда, 12 хвилин електричною) продається хата, земельна ділянка 15 соток. Питати Розу Іванівну ЛЕГЕЦЬКУ.

Забланий залікову книжку і студентський квиток № 079/89, видані Кіровоградським педінститутом Г. В. ПОТАПЕНКО, вважати недійсними.

Філіал «Травень», кооперативу «Весна», пропонує для продажу в будь-якій кількості за договірними цінами металевий паркан розміром 1,8Х3 погонних метри. Телефон 23-64-84.

ДО ВІДОМА АБОНЕНТІВ, МЕШКАНЦІВ м. КІРОВОГРАДА ТА ОБЛАСТІ

Протягом березня 1991 року у міській телефонній мережі м. Кіровограда включатиметься станція АТСКУ-55 ємкістю 10 тисяч номерів.

Включення станції проходитиме у два етапи.

Спершу в період до 15 березня будуть включені абоненти з поданням готовності та внутрістанційного з'єднання без виходу на інші АТС. Із 15 березня буде включено вихід АТСКУ-55 на всі станції міста та міжміський зв'язок.

У вказаний період номери телефонів, що знаходяться в районі вулиць Пацаєва, Волкова, Попова та частково з інших вулиць, будуть вимкнені для переведення з АТС-23 на АТС-55.

Подання заявок до бюро ремонту АТСКУ-55 за номером 052.

Порядок набирання за вхідним міжміським зв'язком: 8 — готовність, далі код міста, номер абонента міста, яке включають; власний номер не набирають.

При вхідному міжміському зв'язку до абонентів АТСКУ-55 з інших міст набирати після коду м. Кіровограда номер 255-XX-XX.

Довідки — телефоном 55-33-08.

Кіровоградський міський виробничо-технічний вузол електрозв'язку. Кіровоградський корпус ВВО «Сенсюркляма».

ТБ

3 4 по 10 березня

понеділок

4 БЕРЕЗНЯ

▲ УТ

16.00 — Новини. 16.10 — Для дітей. «Телекросворд». 16.40 — Музичний фільм. 17.30 — На квітській хвилі. 18.00 — «День за днем». (Кіровоград). 18.15 — «Живи, Арсенівко!». (Кіровоград). 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — «Хто ми». Громадсько-політичний відеотижневик. Частина перша. 20.45 — На добраніч, діти! 21.05 — Концерт. 21.25 — «Хто ми». Громадський відеотижневик. Частина друга. 22.25 — Л. Українка. «Щоб не плакати, я сміялась...». 23.10 — Вечірній вісник. 23.40 — Нічний телезал. Художній фільм. «Небезпечний поворот». 1 серія.

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — «Ранок». 9.00 — «Контакт». Економічний огляд. 9.20 — Футбольний огляд. 9.50 — Мультифільми. 10.25 — «Ночувала хмарка золота». Художній фільм. 12.00 — ТСН. 12.15 — «Тандир, арча, вогонь...». Документальний телефільм. 15.00 — ТСН. 15.15 — На прохання глядачів. Художній телефільм «Ставка, більша за життя». Фільм 16. 16.10 — Прем'єра документального фільму «Хто косить вночі». 16.40 — Концерт європейського оркестру Барокко. 17.15 — Мультифільм. 17.30 — Дитяча година. З уроком французької мови. 18.30 — «Меридіан». Міжнародні новини. 18.45 — Народні мелодії. 18.55 — За законами ринку. 19.25 — Контакт. Економічний огляд. 19.40 — «Шукайте жінку». Художній телефільм. 1 серія. 21.00 — Час. 21.45 — Музика в ефірі. 23.45 — ТСН. 0.05 — Нічне ТБ. «Замкнуте коло». Художній телефільм. 1.25 — «На концерті Алли Баянкової».

▲ ЦТ (II програма)

7.00 — Ранок ділової людини. 8.00 — Гімнастика. 8.15 — «Му-соргський». «Вперед до нових берегів». Науково-популярний фільм. 8.35, 9.35 — Фізика. 10 кл. Електроніка в народному господарстві. 9.05 — Італійська мова. 10.05 — Світ грошей Адама Сміта. 10.40, 11.35 — Біологія. 7 кл. Про братів наших менших. 11.10 — «Теплий хліб». Науково-популярний фільм. 12.05 — «Середовище проживання». Художній телефільм. 13.15 — «Запрошення до свята». Документальний телефільм. 14.15 — Співає О. Воронечко. 14.35 — «Кухонна розмова, або монолог часівної жінки». Документальний фільм. 14.55 — «Планета». Міжна-

родна програма. 17.00 — «Селянська справа». Зустріч фермерів, орендарів у концертній студії Останкіно. Передача 1. 17.45 — Виступає Рязанський російський народний хор. 18.10 — «Якщо вам після...». 18.55 — Мультифільм. 19.10 — Музичний телебюромент. 20.00 — Вечірня назва. 20.15 — Колаж. 20.20 — «Симон-музика». Передача з Мінська. 21.00 — Час. (З сурдоперекладом). 21.45 — Прем'єра художнього телефільму «Дертир». 23.10 — «Сходинки». (Повтор від 2 лютого). 0.25 — Концерт симфонічного оркестру землі Баден-Баден.

вівторок

5 БЕРЕЗНЯ

▲ УТ

7.30 — Відеоблок «Ранкова мозаїка». 9.00 — Музичний фільм «Вихилася». 9.10 — Художній фільм «Дамське танго». 10.35 — Шкільний екран. 11 клас. 11.05 — Музичні зустрічі. 12.10 — Доброго вам здоров'я. СНІД — чума ХХ століття. 16.00 — Новини. 16.15 — Свято балетного танцю. 17.15 — «Альфа і омега». Науково-пізнавальна програма. 18.00 — Документальна кінопрограма. 18.30 — Концерт. 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — «У неділю вранці». Повтор від 17.02.1991 р. (Кіровоград). 20.30 — Реклама. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Шанси білих ночей». Музична програма. 22.00 — Екран зарубіжного фільму. Художній фільм «Фальшива Ізабела». 23.15 — Вечірній вісник. 23.45 — Нічний телезал. Художній телефільм «Небезпечний поворот». 2 серія.

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — «Ранок». 9.00 — «Актуальний репортаж». Союзний догвір — шлях до згоди. 9.20 — Прем'єра документального телефільму «Дівчата в Кімоно». 9.45 — Дитяча година. З уроком французької мови. 10.45 — «Шукайте жінку». Художній телефільм. 1 серія. 12.00 — ТСН. 12.15 — «Слово». Літературно-художня програма. 15.00 — ТСН. 15.15 — На прохання глядачів. Художній телефільм «Ставка більша за життя». Фільм 17. 16.10 — Музична скарбниця. Фортеліанні твори Л. Бетховена і Ф. Шопена виконує В. Кастельський. 16.55 — «Разом з чемпіонами». 17.10 — Дитячий музичний клуб. 17.30 — Прогрес, інформація, реклама. 18.30 — «Меридіан». Міжнародні новини. 18.50 — Документальний фільм. 19.35 — «Актуальний репортаж». Союзний догвір — шлях до згоди. 19.50 — «Шукайте жінку». Художній телефільм. 2 серія. 21.00 — Час. 21.45 — «ВІД» представляє: «Поле чудес». 22.30 — «Слово». Літературно-художня програма. 0.00 — ТСН. 0.20 — Нічне ТБ. «Бал в Останкіно». Святкова новорічна програма. (Повтор від 1 січня).

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — «Автопортрет». Науково-популярний фільм. 8.35, 9.35 — Фізика. 11 кл. За межами зримого. 9.05 — Французька мова. 1 рік навчання. 10.05 — Французька мова. 2 рік навчання. 10.35, 11.35 — Географія. 7 кл. Світовий океан. 11.05 — Мама, тато і я. 12.05 — «Дертир». Художній телефільм. 13.30 — «Завіса». Документальний телефільм. 14.00 — Ритмічна гімнастика. 14.30 — «Душа і пісня твої. Н. Обухова». Фільм-концерт. 17.00 — «Селянська

справа». Передача 2. 17.45 — Прем'єра документального телефільму «Душа була полна». 17.55 — Ритмічна гімнастика. 18.25 — Футбол. Кубок СРСР. 1/4 фіналу. ЦСКА — «Динамо» (Мінськ). У перерві — 19.15 — Парламентський вісник Росії. 20.20 — Вечірня назва. 20.35 — Колаж. 20.40 — «Чао, Буйно, чао». 21.00 — Час. (З сурдоперекладом). 21.45 — «Будні і свята Серафими Глюїної». Художній телефільм. 1 серія. 22.55 — Вечірній балетів П. І. Чайковського. 23.45 — Кінофестиваль «Приз глядацьких симпатій». Прем'єра документального телефільму «Отчий дім».

середа

6 БЕРЕЗНЯ

▲ УТ

7.30 — Відеоблок «Ранкова мозаїка». 9.00 — Мультифільм «Якби я був би моїм батьком». 9.20 — «Надвечір'я». 10.35 — Шкільний екран. 11 кл. 11.00 — Для дітей. «Канал «Д». 16.00 — Новини. 16.15 — Для дітей. «Веселка». 16.45 — Документальний телефільм. 17.05 — «День за днем». (Кіровоград). 17.25 — Кінозамальовка «Спогади про зиму». (Кіровоград). 17.30 — На квітській хвилі. 18.00 — «Візит до митниці». Кіровоградці, туризм і дещо інше. (Кіровоград). 18.30 — Актуальна камера. 19.00 — Футбол. Кубок володарів кубків. «Динамо» (Київ) — «Барселона» (Іспанія). В перерві — 19.45 — Реклама. 20.45 — На добраніч, діти! 21.05 — В. Гаврилін. «Пишу свою музику». 21.55 — «Ретрокіно. зал». Кінокомедія «За двома зайцями». 23.10 — Вечірній вісник. 23.40 — Нічний телезал. Художній телефільм «Небезпечний поворот». 3 серія.

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — «Ранок». 9.00 — «Діловий кур'єр». 9.20 — «Дитячий музичний клуб». 10.05 — Це ви можете. «Пневматик-91». 10.50 — «Шукайте жінку». Художній телефільм. 2 серія. 12.00 — ТСН. 12.15 — «Слово». Літературно-художня програма. 15.00 — ТСН. 15.15 — На прохання глядачів. Художній телефільм. Фільм 18. 16.10 — Грас Мігель Жироле. (Гітара). (Аргентина). 16.50 — Дитяча година. З уроком англійської мови. 17.50 — «Най слово наше отзоветься...». Читач і книга. 18.55 — Футбол. Кубок європейських чемпіонів. 1/4 фіналу. «Спартак» (Москва) — «Реал» (Мадрид). 21.00 — Час. 21.45 — Футбол. Європейські кубки. «Динамо» (Київ) — «Барселона» (Іспанія). «Брондью» (Данія) — «Торпедо» (Москва). 0.25 — ТСН. 0.45 — Нічне ТБ. «То чоловік, то жінка». Художній телефільм. 1 серія. 1.50 — «Новосілля в старому домі». Вас запрошує оперета.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — «Мон-репо». Документальний телефільм. 8.35, 9.35 — Природознавство. 3 кл. Пташина карусель. 9.05 — Німецька мова. 1 рік навчання. 10.05 — Німецька мова. 2 рік навчання. 10.35, 11.35 — Музика. 5 кл. Богатирські образи у музиці О. П. Бородіна. 11.05 — Здоров'я. 12.05 — «Будні і свята Серафими Глюїної». Художній телефільм. 1 серія. 13.15 — Музичний телебюромент. 14.05 — «Л. М. Толстой. Останні дні». 15.00 — Телестудії міст РРФСР. (Анадир). 17.00 — «Селянська справа». Передача 3. 17.45 — «Душа і пісня твої. Н. Обухова». Фільм-концерт. 17.00 — «Селянська

Документальний фільм. 18.25 — Мультифільми. 18.55 — «НЛО: неоголошений візит». Передача 9. 19.55 — Колаж. 20.00 — Вечірня назва. 20.15 — Грас інструментальний ансамбль «І камерісті ломбарді». (Італія). 21.00 — Час. (З сурдоперекладом). 21.45 — «Будні і свята Серафими Глюїної». Художній телефільм. 1 серія. 23.00 — «Поезія». С. Єсеніну присвячується. 0.00 — Вибрані сторінки радянської музики. М. Рославець. Концерт для скрипки з оркестром.

четвер

7 БЕРЕЗНЯ

▲ УТ

7.30 — Відеоблок «Ранкова мозаїка». 9.00 — Перлини душі народної. 9.45 — Художній фільм «Фальшива Ізабела». 11.00 — Концерт. 16.00 — Новини. 16.10 — Аграріум: проблеми, пошуки. (Кіровоград). 16.40 — Концерт. 17.00 — Урочисте засідання з нагоди міжнародного жіночого дня — 8 Березня. Концерт. Трансляція з Палацу культури «Україна». В перерві — Актуальна камера. 20.45 — На добраніч, діти! 21.05 — «Я вибрала свою долю сама». Зустріч 1. 21.30 — Молодіжна студія «Гарт». В перерві — Новини. 23.45 — Нічний телезал. Художній фільм «Опін».

▲ ЦТ (I програма)

6.30 — «Ранок». 9.00 — Разом з чемпіонами. 9.20 — Футбол. Європейські кубки. 11.00 — Дитяча година. З уроком англійської мови. 12.00 — ТСН. 12.15 — Футбол. Європейські кубки. 15.00 — ТСН. 15.15 — Мультифільми. 15.40 — Мама, тато і я. 16.10 — «...До 16 і — Урочисті збори, присвячені Міжнародному жіночому дню 8 Березня. Трансляція з державного великого театру Союзу РСР. 18.30 — «Меридіан». Міжнародні новини. 18.45 — Мультифільми. 19.25 — Вперше на екрані ЦТ. Художній фільм «Пригоди Квентіна Порварда, стрілка королівської гвардії». За романом В. Скотта «Квентін Горвард». 21.00 — Час. 21.45 — Вас запрошує Лариса Рубальська. 0.05 — ТСН. 0.25 — Під знаком «Пі». 1.25 — Нічне ТБ. «То чоловік, то жінка». Художній телефільм. 2 серія. 2.30 — «Ангел мій». Документальний фільм.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15, 9.25 — «Рибка плаває по дну». Документальний телефільм. 8.35, 9.45 — Природознавство. 2 кл. Здрастуй, весно. 8.55 — Іспанська мова. 1 рік навчання. 10.05 — Іспанська мова. 2 рік навчання. 10.35, 11.35 — Світ, що нас оточує. 1 кл. Наші мамі. 10.55 — Світ грошей Адама Сміта. 11.55 — «Будні і свята Серафими Глюїної». Художній телефільм. 2 серія. 13.10 — «Фронтіві подруги». Концерт-нарис. 13.30 — «Неділний діти». Документальний телефільм. 13.45 — П. Єршов. «Горбоконити». Читач О. Табанова. 15.15 — Ритмічна гімнастика. 17.00 — Мультифільми. 17.25 — Людина. Земля. Всесвіт. 18.10 — Ритмічна гімнастика. 18.40 — Парламентський вісник Росії. 18.55 — Колаж. 19.00 — Арена. 20.00 — Вечірня назва. 20.15 — Телестудії міст РРФСР. (Перм). 20.45 — Ав-

тоспорт. Ралі «Інтердиректор». 21.00 — Час. (З сурдоперекладом). 21.45 — «Марта, Марта». Художній телефільм. (Німеччина). 23.15 — Прем'єра документального телефільму «Бестужевка». 0.05 — Виступ державного академічного російського народного оркестру ім. М. Осипова.

п'ятниця

8 БЕРЕЗНЯ

▲ УТ

7.00 — Новини. 7.45 — «Квіти для коханої». 8.30 — Мультифільм «Острів скарбів». 10.20 — М. Зоценко. «Підступність, гроші та любов». Вистава. 12.15 — Фольклор-шоу. Музична програма. 14.00 — Новини. 14.10 — Говоримо українською. 14.30 — Все про кіно. 15.50 — Зимовий чемпіонат з плавання. 16.15 — «Я вибрала долю собі сама». Зустріч 2. 16.40 — Прем'єра художнього телефільму «Буйна». 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — Кіровоградський комерційний канал. «Два крила». 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — Кіровоградський комерційний канал. «Сюр-пріз». 21.45 — Художній фільм «Карнавал». 1 серія. 23.00 — Вечірній вісник. 23.30 — Художній фільм «Карнавал». 2 серія. 00.40 — Нічний телезал. Мультифільми для дорослих.

▲ ЦТ (I програма)

8.00 — ТСН. 8.20 — «С любимыми не расставайтесь...». Концерт. 8.50 — Мультифільми. 9.30 — Концерт лауреатів I Всеросійського телерадіоконкурсу «Голоси Росії». Частина 1. 10.30 — «На схилах стародавнього вулкану». Документальний телефільм. 10.45 — Прем'єра художнього телефільму «Великий симфонічний оркестр. 60-й сезон. Гастролі». 11.55 — «Світ захоплених». Квіти у домі. 12.10 — Прем'єра художньо-документального фільму «Андрій». 13.25 — «Турнір поетів». Музично-поетична композиція. 13.55 — «Солом'яний капелюшок». Художній телефільм. 1 серія. 15.00 — ТСН. 15.15 — 2 серія художнього телефільму «Солом'яний капелюшок». 16.20 — А. Вівальді. «Пори року». Музичний телефільм. (ТВ Франція). 17.00 — Прем'єра мультифільму «Чому кури грошей не клюють?». 17.10 — Пісня-91. 18.25 — «Не люблю — не слухай...». Гумористично-розважальна програма. 19.35 — Програма «ВІД». «Жінка і економіка». 19.50 — Прем'єра художнього телефільму «Анютин... і панські ласки». 21.00 — Час. 21.45 — «Бал-маснарад в цирку на Цвітному». Естрадно-циркова програма. 0.35 — ТСН. 0.55 — Програма «ВІД».

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Мультифільми. 8.40 — Концерт. 9.25 — Кінофестиваль «Приз глядацьких симпатій». Прем'єра документального телефільму «На землі цій вічній». 9.55 — Синхронне плавання. Міжнародні змагання на приз журналу «Советская женщина». 10.40 — Концерт з творів І. Кальмана. 11.30 — Фільм — дітям. «Вірали зебру». 12.40 — Співає Л. Трухіна. 12.55 — Хоней. Чемпіонат СРСР. «Спартак» — «Крилла Рад». 15.15 — КВН. 2 Всесоюзний фестиваль команд КВН в Тюмені. (Повтор від 9 лютого). 17.20

— П'ять плюс. Презентація програми. 17.45 — «Мілессорден». Парк летючих скульптур. 18.10 — Колаж. 18.15 — Мультифільми. 18.30 — Кіносерпантин. «Сузір'я-91». 20.00 — Вечірня назва. 20.15 — Кіносерпантин. 21.00 — Час. (З сурдоперекладом). 21.45 — Кіносерпантин. «Повернення Баттерфляй». Художній фільм. 23.45 — Легка атлетика. Чемпіонат світу у закритому приміщенні.

субота

9 БЕРЕЗНЯ

▲ УТ

7.30 — Новини. 7.45 — Закарпатські візерунки. 8.15 — Ритмічна гімнастика. 8.35 — «Давени, бандуро». Концерт. 10.55 — Вистава «Сліпий». 12.10 — Новини. 12.25 — «Я вибрала долю собі сама». Зустріч 2. 12.55 — Доброго вам здоров'я. 13.25 — Шевченкові мелодії. 14.15 — «Вперше на екрані УТ. Художній телефільм для дітей. «Савраска». 15.20 — Концерт. 16.10 — «Відсвіти». 17.00 — Чемпіонат СРСР з баскетболу. Жінки. У перерві — Телепрестайм. 18.40 — Музичний фільм. 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — Телерадіо канал «Право». 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — Зимовий чемпіонат СРСР з плавання. 21.40 — Музичний ярмарок. 22.40 — Вечірній вісник. 23.10 — Нічний телезал. Художній фільм «Дама з папугою».

▲ ЦТ (I програма)

8.00 — ТСН. 8.15 — Спорт для всіх. 8.30 — Мультифільм. 8.45 — Ранкова розважальна програма. 9.15 — «Зупинись, мить». Завершення телеконкурсу «Земля — наш спільний дім». 9.45 — Концерт лауреатів I Всеросійського телерадіоконкурсу «Голоси Росії». Частина 2. 10.45 — Прем'єра документального телефільму «Жива вода». 11.05 — «Ранкова зірка». 12.05 — Хвилини поезії. Л. Григор'єва. 12.15 — Прем'єра мультифільму «Синдбад-мореплавець». 13.00 — Концерт артистів балету. 13.35 — Всі люблять цирк. 14.15 — Це ви можете. «Пневматик-91». 15.00 — ТСН. 15.15 — Сімейний екран. «Як вирвати зуб у кіт». Художній телефільм. 16.50 — «Патрісія Каас — голос року». 18.00 — Міжнародна панорама. 18.45 — Мультифільми. 19.10 — Вперше на екрані ЦТ. Художній фільм «Дежа вю». 21.00 — Час. 21.45 — «Браво». 0.15 — ТСН. 0.35 — Нічне ТБ. «ВІД» представляє: «Магадо». 1.35 — «Привід». Художній телефільм. 1 серія.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — Гімнастика. 8.15 — Каприси Н. Паганіні виконує С. Стадлер. (Скрипка). 8.50 — Фільм — дітям. «Як я був самостійним». 9.10 — Мультифільм. 9.30 — Кінопубліцистика союзних республік. Прем'єра документального телефільму «Експозиція». 10.00 — Відеоанал «Співдружність». 13.30 — Відеоанал «Плюс одинадцять». 17.00 — Хоней. Чемпіонат СРСР. «Динамо» (Москва) — «Хімік». У перерві — 18.20 — Парламентський вісник Росії. 19.15 — Телепрограма «Сім'я». 20.15 — Вечірня назва. 20.30 — «Вертикаль». Прем'єра документального фільму «Костянтин Великий». 21.00 — Час. (З сурдоперекладом). 21.45 — «Затми-

шля». Художній телефільм. 1 і 2 серії. 23.55 — Легка атлетика. Чемпіонат світу у закритому приміщенні. 0.55 — «Олександр Шоу». (Повтор від 13 січня).

неділя

10 БЕРЕЗНЯ

▲ УТ

7.30 — Новини. 7.45 — Ритмічна гімнастика. 8.05 — Естрадно-цирковий концерт. 8.35 — «У неділю вранці». 9.35 — Науково-популярний фільм. 10.35 — «Зачарована фея». 11.35 — Грас ужгородський камерний оркестр. 12.10 — Прем'єра телефільму. 13.00 — Новини. 13.20 — Музичний фільм. 14.30 — Село і люди. 15.15 — Ви нам писали. 16.00 — Служба солдатська. 17.00 — Для дітей. «Кукурі і Ка». 18.00 — Телеспортсмена. 18.45 — «Дума-монолог». 19.00 — Актуальна камера. 19.30 — «Театр і час». 20.20 — Музичний фільм. 20.45 — На добраніч, діти! 21.00 — «Чумацькі пісні». 21.30 — Відеорепортаж про урочистий вечір, присвячений 177-й річниці від дня народження Т. Г. Шевченка. Концерт. По закінченні — Вечірній вісник.

▲ ЦТ (I програма)

8.00 — ТСН. 8.15 — Ритмічна гімнастика. 8.45 — Тираж «Спортлото». 9.00 — З ранку раненько. Передача для дітей. 10.00 — «На службі Вітчизни». 11.00 — Ранкова розважальна програма. 11.30 — «Клуб мандрівників». 13.00 — Сільська година. 14.00 — Музичний кіоск. 14.30 — Програма «Веді». 15.00 — ТСН. 15.15 — «Марафон-15». 16.30 — Недільний променад-концерт ЦТ-1. 18.10 — «Уолт Дісней представляє». 19.00 — Недільний кінозал. «Котяті радіють». Документальний фільм. Прем'єра мультифільму «Снотні». 1 серія. (Нагада). 19.50 — «Містер Робінзон Крузо». Художній фільм. (США). 21.00 — Час. 21.45 — Легка атлетика. Чемпіонат світу у закритому приміщенні. 22.25 — «Телевізійне знайомство». Народна артистка СРСР О. Образцова. 23.35 — Футбольний огляд. 0.05 — ТСН. 0.25 — Нічне ТБ. Танці, танці, танці. II Міжнародний конкурс професійних виконавців балетних танців. 1.45 — «Привід». Художній телефільм. 2 серія.

▲ ЦТ (II програма)

8.00 — На зарядку ставай. 8.15 — «Рицарський етюд». Документальний фільм. 8.25 — Фільм — дітям. «Небезпечний приз». «Дресувальники». 9.00 — Вас запрошує зразковий оркестр комендатури Московського Кремля. 9.45 — Спідвей. Чемпіонат світу. 10.15 — Чемпіонат США з баскетболу серед професіоналів NBA. 11.15 — Відеоанал «Плюс одинадцять». 14.45 — Мультифільми. 15.00 — «Ангажемент». Програма за участю письменника-сатирика М. Задорнова. 16.35 — «Джерела». 17.00 — «Планета». Міжнародна програма. 18.00 — Футбол. Чемпіонат СРСР. ЦСКА — «Металіст». 19.50 — Колаж. 19.55 — Вечірня назва. 20.10 — Легка атлетика. Чемпіонат світу у закритому приміщенні. 21.00 — Час. (З сурдоперекладом). 21.45 — Авторська телебачення. 23.45 — «Циганка». Музична програма за участю Т. Філімонової.

НА ДОЗВІЛЛІ

АЛІСА

**ПІСНЯ
ДЛЯ ВАС**

ГРУППА «ЕКСПРОМТ»

Для тебе среди зимы
Я могу достать цветы.
Хочешь, для тебя достану розы!
Для тебя я все смогу —
Даже солнце принесу.
Солнце принесу в своих ладонях.

ПРИПЕВ:

Живу недалеко я
От дома твоего,

И часто вечерами смотрю в твоё окно.
Не дождусь, когда опять
Из окна помотришь ты, Алиса.

Я хочу, чтоб ветер
Все время повторял
Дорогое для меня, имя милое твоё, Алиса.
Ведь у каждого должна
В жизни быть своя звезда,
О которой он всю жизнь мечтает.
ПРИПЕВ.

ЧАЙНА КОСМЕТИКА

Іноді навіть юне обличчя має стомлений вигляд, особливо коли припухнуть повіки. Причиною цього можуть бути захворювання (найчастіше серця та нирок), тоді треба звертатися до лікаря. Та набряки під очима можуть виникати й через неправильне харчування й користування косметикою.

Тож, щоб ваше лице не здавалося старшим, візьміть до уваги такі моменти:

1. Ніколи не залишайте на обличчі крем на ніч, навіть якщо він нічний за призначенням. Потримавши його на шкірі хвилини 20, промокніть насухо паперовою чи полотняною серветкою.
2. Не спіть занурившись головою в подушку і на одному боці.
3. Завжди знімайте на ніч грим з обличчя.
4. Раз на тиждень (ліпше у вихідні) попийте сечогінне (міцний чай, відвар петрушки, курячий бульйон), але не на ніч.
5. Коли під очима синці, прикладайте до них компреси з міцного холодного чаю.
6. Намагайтеся гуляти перед сном на повітрі (не загазованими вулицями) хоча б півгодини — тоді шкіра обличчя буде свіжою.
7. Не покривайте припухлі повіки рожевими, оранжевими, сірими, зеленими, ліловими тіннями. Доречніші білі, білоголубі, світло-коричневі.

Мал. О. КОЧУБЕЯ.

СМІЄТЬСЯ ГАБРОВО...

Побожна бабуся-габровоцька щовечора запалювала лампаду і молилася аж до нестями. Її синові стало шкода олії, а тому одного разу, коли бабуся почала молитися, він сховався в шафі й голосно проказав: — Годі, Анно! Бог почув твою молитву.

Бабуся повірила й відтоді перестала палити лампаду.

грошей. Наприкінці сезону його знайомий попросив позичити з десяти левів.

— Бачиш, друже, — мовив продавець кукурудзи, — коли я тут відкрив потік, ми уклали угоду з банком, щоб не конкурувати. Банк зобов'язався не продавати кукурудзу, а я — не позичати грошей.

Двоє сусідів склалися і купили віслюка. Один запитав: — Яка половина буде твоя!

Другий, посміхнувшись, спитав:

— Яку ти хочеш!
— Передню, з головою, — не вагаючись, відповів перший.

— Добре! — погодився другий.

Порозганявши мух у тварини навколо хвоста, він сказав своєму напарникові:

— Я подбав про свою частину віслюка, а ти купи ячменю та дивися добре годуй свою половину, щоб наш спільний віслюк добре ріс.

VIDEO

м. Кіровоград, вул. Полтавська, 71.

НЕДІЛЯ, 3 БЕРЕЗНЯ

- 10.00 «Джем». Мультфільм.
- 11.30 «Голуба лагуна». Пригоди.
- 13.30, 17.30 «Малюк» — секрет забутої легенди». Фантастика.

- 15.30 «Перемога». 5, 6 серії. Фантастика.
- 19.30 «Будинок». 2 серія. Фільм жахів.
- 21.30 «Левіафан». Фільм жахів.

ПОНЕДІЛОК, 4 БЕРЕЗНЯ

- 10.00 «Робін Гуд». Мультфільм.
- 11.30 «Сім прекрасних гадіаторів». Пригоди.
- 13.30, 17.30 «Ангел вогню». Бойовик.
- 15.30 «Свідок». Детектив.
- 19.30 «Америка 3000». Фантастика.
- 21.30 «Амстердам». Детектив.

ВІВТОРОК, 5 БЕРЕЗНЯ

- 10.00 Мультфільми.
- 11.30 «Мисливці за злодіями». Вестерн.
- 13.30, 17.30 «Боксер із Таїланду». Бойовик.
- 15.30 «Барсолімо». Детектив.
- 19.30 «Китайський квартал». Детектив.
- 21.30 «Брудна справа». Бойовик.

СЕРЕДА, 6 БЕРЕЗНЯ

- 10.00 Мультфільми.
- 11.30 «Загублені скарби Сельви». Пригоди.

- 13.30, 17.30 «Розлючена королева». Бойовик.
- 15.30 «Тікай без оглядання». Бойовик.
- 19.30 «Серпико». Детектив.
- 21.30 «Участь Самела». Фільм жахів.

ЧЕТВЕР, 7 БЕРЕЗНЯ

- 10.00 «Майті Маус». Мультфільми.
- 11.30 «Неаполь... серенада дев'ятого калібру». Бойовик.
- 13.30, 17.30 «Диявол приїхав з Акапулько». Бойовик.
- 15.30 «Герой і жах». Детектив. У головній ролі Ч. Норріс.
- 19.30 «Нінзя-покровитель». Бойовик.
- 21.30 «Шлях пізнання». Мелодрама.

П'ЯТНИЦЯ, 8 БЕРЕЗНЯ

- 10.00 «Суперкіт». Мультфільм.
- 11.30 «Сіцілійський хрест». Бойовик про мафію.
- 13.30, 17.30 «Меч з небес». Бойовик.
- 15.30 «Мертва зона». Фантастика.
- 19.30 «Цілісність». Містика.
- 21.30 «Канікули в Америці». Комедія.

СУБОТА, 9 БЕРЕЗНЯ

- 10.00 «Том і Джеррі». Мультфільми.
- 11.30 «Найроби». Пригоди.
- 13.30, 17.30 «Нінзя-вбивця». Бойовик.
- 15.30 «Пригоди мисливців за пригодами». Комедія.
- 19.30 «Пришелець». Фантастика.
- 21.30 «Грецька смоківниця».

НЕДІЛЯ, 10 БЕРЕЗНЯ

- 10.00 «Єноти і втрачена зірка». Мультфільми.
- 11.30 «Ультрофорс». Бойовик.
- 13.30, 17.30 «Новий кулак люті». Бойовик. У головній ролі Д. Чен.
- 15.30 «Вверх за течією ріки». Комедія.
- 19.30 «Чужі». Фантастика.
- 21.30 «Приватні уроки». Еротика. В головній ролі Сільвія Крістель.

Тайна Распутина
[Продовження. Початок у №№ 30-34 за 1990 р., №№ 1-8 за 1991 р.]

Що крім молитв і порад святого старця важно було також мати під рукою і неоторые священні предмети от него. — Николай II мог хорошо убедиться, держа при себе палку о. Григория (с изображением рыбы и птицы) и его чудесную гребенку, спасительную в «минуту жизни трудную».

«Не забудь причаститься маленькой гребенкой», — телеграфирует царица мужу 15 сент. 1915 г. «Не забудь перед заседанием министров... несколько раз расчесать волосы Его гребнем», — напоминает рассеянному супругу Александра Федоровна в письме от 15 сент. 1915 года. «Иду поставить свечу. Бог да поможет тебе. Не забудь про гребенку», — вновь телеграфирует она в ставку 16 сент. 1915 г.

Если столь велика была вера царицы в ту или иную вещь, на которую благодать чудотворца, — легко представить себе, как горячо она верила в него самого, вплоть до его мученической кончины, кановую царица сочла лишь переходом его из царского чертога в божеский.

«Мой дорогой мученик, дай мне твоё благословение, чтобы оно постоянно сопровождало меня на скорбном пути, который мне остаётся пройти здесь, на земле. И вспомни о нас на небесах в твоих святых молитвах». — Таково было послание царицы к почившему о. Григорию, заботливо вложенное в руки старца при положении его во гроб.

Однако просьба царицы к покойному мученику оказалась, как мы знаем, тщетной, ибо сказано было некогда старцем, что, пока он жив, и царская семья будет жива, а погибнет он, — погибнут и Романовы.

Так и случилось, по слову пророка, в назидание неверующим!

ЕГО ТАЙНА

В чём была тайна Распутина? его беспримерного восхождения на недосягаемую, казалось бы, высоту? тайна его сказочной мощи у «подножия трона»? его исключительного поражающего влияния на Николая и Александру Романовых, не говоря уж о других, о целом сонме жертв его колдовских чар?

Ответ на подобные вопросы некоторые находят прежде всего в гипнотизме, коим широко пользовался «святой старец» не только в целях своих мнимых чудес, но главным образом и в целях подчинения своему влиянию «нужных лиц» — нужных ему или другим, действовавшим через Распутина, — на этот счёт мнения расходятся.

Утверждали, например, что Распутин был только фокусом, в котором якобы сосредоточивалась коллективная сила гипноза группы «чёрных оккультистов», избравших «старца» как орудие своих тайных замыслов. Другие передавали, что Распутин был орудием лишь одного магнетизера, называвшего «старца», в своих собственных интересах, гипнотическому влиянию. — Последняя версия находит себе, между прочим, подтверждение и в записках С. П. Белецкого. «Когда я был директором департамента полиции, — пишет он, — то в конце 1913 г., наблюдая за перепиской лиц, приближавшихся к Распутину, я имел в своих руках несколько писем одного из петроградских магнетизеров и своей даме сердца, жившей в Самаре, которые свидетельствовали о больших надеждах, возлагаемых этим гипнотизером, лично для своего материального благополучия, на Распутина, бравшего у него уроки гипноза и подававшего, по словам этого лица, большие надежды, в силу наличия у Распутина сильной воли и умения ее в себе сконцентрировать. Ввиду этого, я собрал более подробные сведения о гипнотизере, принадлежавшем к типу аферистов, спугнул его, и он быстро выехал из Петрограда. Продолжал ли после этого Распутин брать уроки гипноза у кого-либо другого, я не знаю, так как я в скорости оставил службу».

Что у Распутина были не только «наличие сильной воли», как передает Белецкий, и «умение ее в себе сконцентрировать», но и чисто внешние для гипнотизера данные, — об этом знает всякий, кто хоть раз видел этого знаменитого «чародея».

«Ну и глаза у него!» — пишет Е. Джанумова в своем дневнике. — Каждый раз, когда вижу его, поражаюсь, так разнообразно их выражение и такая глубина. Долго выдержат его взгляд невозможно. Что-то тяжелое в нем есть, как будто материальное давление вы чувствуете, хотя глаза его часто светятся добротой, всегда с долей лукавства, и в них много мягкости. Но какими жестокими они могут быть иногда и как страшны в гневе».

Обычным «приемом» Распутина при знакомстве с новым для него лицом было — задержать его руку в своей огромной руке и вперить свой взгляд во взор другого. — Эффект «воздействия» сильной воли испытывался каждым из знакомившихся с ним, испытывался сразу же и, насколько известно, без единого исключения.

При дальнейшем знакомстве с Распутиным, его гипнотические чары, если только ему нужно было, сказывались все сильнее и сильнее, пока не доводили объекта его «колдовского» воздействия до подобия паралича «собственной воли».

— Я очень устала от всего этого, — пишет Е. Джанумова, имея ввиду под «всем этим» недвусмысленное «приставание» к ней «старца», — хочу уехать и, сама не знаю почему, остаюсь. Как будто как-то парализована моя воля».

— Несомненно, — подтверждал убежденно бывший министр А. Н. Хвостов (в своих показаниях Чрезв. Следств. Комиссии в 1917 г.), — Распутин был один из самых сильных гипнотизеров, которых я когда-нибудь встречал! Когда я его видел, я ощущал полную подавленность; а между тем никогда ни один гипнотизер не мог на меня подействовать. Распутин меня давил; несомненно, у него была большая сила гипноза.

(Далі буде).

Наступний номер «МК» вийде 8 березня.

«Молодой коммунар» — інформаційно-публіцистический еженедельник. Учредитель — Кіровоградський обком ЛКСМУ (МДС).
На українській мові.

НАША АДРЕСА:
316050, МПС,
м. Кіровоград,
вул. Луначарського, 36.

Телефони: редактора — 22-84-26; відповідального секретаря — 22-27-65; секторів: економіки та екології — 22-04-84, культури і моралі — 22-29-92, комсомольського життя та політики — 22-04-84, учнівської та студентської молоді — 22-39-82, соціальних проблем — 24-66-79; фотолабораторії — 24-94-94; коректорської — 23-61-83, оголошень — 22-59-82.

Редактор
М. ШВОРАК